

శ్రీవాసుదేవాయనమః.

నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యానము.

శ్రీసౌందర్యపయోజలాకరవరోర్మిప్రోజ్వలంబత్రిదు । వ్యాసో ముఖ్యమునీంద్రసేవితమమిత్రధ్వాంతసక్రాంతసం । భాసత్పూపమనార్య దుర్లభము భీమారామదాసాత్మస । ద్వాసంబైతగుచన్న కేశవ పరబ్రహ్మంబుమమ్మేలుత౯॥

సీ॥ భువనజాతములున్న బొజ్జవానివరించి భువనజాతములుగీము లుగమించి । కమలాంకసహజమై గౌరవంబువహించి కమలాంకమైయెక ళాగరిమగాంచి । ప్రద్యుమ్నుడనుతనూభవుకూర్మిగనిపెంచి ప్రద్యుమ్న గృహపాళి పదవినించి । జీవనాకరమందు చెన్నుమీరారజనించి జీవనాకర ములాశ్రితులకుంచి । ధాత్రిజెల్వారులేఖ కాంతామతల్లి । తల్లితల్లియ శేషాత్మదాసకల్ప । వల్లిశ్రీరామదాసుసద్భవనసీమ । నుండుగాతనరిష్టా ళిజెండుగాత॥

శా॥ సామేనంగల నన్నుజూడకయె శీర్షంబెక్కియున్నావటం । చామిన్నేటినిబల్కియవ్వలికి ద్రోయంగాళికాదేవియు । గ్రామర్షంబున నర్ధచంద్రమిడి కేల్పాత్రించెనాగ౯శిర । స్సీమ౯ఖండవిధుండుగ్రాలదగు మా శ్రీకంతుసేవించెద౯॥

సీ॥ కమలోజ్వలంబైన కరతలస్థితిగాంచి ఘనసుమమహావిభూతిని వహించి । చిత్రకాగ్నిశిఖోల్లసితఫాలమునమించి ఖలనిశాచరపురంబు లగలించి । సరసగుణకదంబసంగతివర్తించి హాలికాండమైవైభవంబవధరిం చి । రత్నాకరకలాపరమ్యాంబు నెసగించి యచలశృంగారాలయతపసిం చి । సంతతంబుశివాభిఖ్య సంగ్రహించి । నిరుపమంబైన యభ్రవేణిని భరించి । మగనివమువున నెగడెడ నగతనూజ । భూరిసంపదలిడి మమ్ము బ్రోచుగాత॥

ఉ॥ తాసిరిలోఁగిటంగలిగి దైవతకోటికి మేటియైవచః। కేసరిమధ్య
కాస్యములు కేళిగృహంబులు జేసియధ్వర । గ్రాసులు మెచ్చనిక్కపుజ
గంబుసుఖంబుగ నేలుచున్న భా । షాసఖుడాయురున్నతు లొసంగుత మా
కనిశంబుకూరిమిన్ ॥

మ॥ కవులశ్రాంతముగొల్వమించి భువనఖ్యాతిన్విడంబించి యూ।
ర్మివితానంబుధరించి కచ్ఛపిఘనశ్రీలన్బ్రవర్తించి భూ । ర్యవదాతప్రభ
లన్వహించివర శబ్దాభోగతల్ గాంచిన । చ్ఛవయాదివ్య సరస్వతీమణిర
సశ్రేణుల్ ప్రసాదించుతన్ ॥

చ॥ కరదళితాభ్రధున్యరువి కోసరోజుడుభక్తకుంజరో । త్కర
సురగహ్వరీజుడు జగన్నయనోజ్జ్వలతేజుడున్నమ । త్సరసకళాజితాజుడు
రసారథునగ్రతనూజుడున్ శ్రవో । మరుదపసారితాచల సమాజుడుమా
జుడుమమ్ము బ్రోవుతన్ ॥

సీ॥ అమితరాగప్రకర్షాభిరామైక సుగ్రీవుడై యవిత సుగ్రీవుడ
య్యె । ధీరకేసర్యంబ్రు నారమణ్యాగ్రకుమారుడై సత్వకుమారుడయ్యె।
పదనఖదళితశుంభత్పు వేలాహ్వయాగారుడైన తహ్యాదాగారుడయ్యె ।
రామాస్యపూర్ణతా రారాట్చకోరాయి తాత్ముడై దోర్నిర్జితాత్ముడయ్యె।
నెవ్వడాతండు మత్కృతాహీనకావ్య । హారఘటితామలినశబ్దవారమౌ
క్తి । కుండువిజ్ఞానధుత సనకుండువాయు । పుత్రకుండు సిరులమమ్ము
బ్రోచుగాత॥

చ॥ రవిశశిభూజసౌమ్య సురరాట్సచివాసురదేశికార్కిరా। హు
వులునుగేతువున్ బదునొకండగు రాసినెసంగుసౌఖ్యమీ। నవకృతియత్న
కారి కధునాతనసత్కవిరాజకల్పక । ద్రుపునకు రామదాసునకు రూఢి
గనిత్తురు గాతకూరిమిన్॥

గీ॥ మానితాద్వైతదంభ భర్మంబుదుర్మ। తాంధకారవిగోచరం
బైనభాను । మూర్తియైతోఁచిదానినిమ్ముగవెలుంగ । గరపిచెలువొందు
శంకర గురుభజింతు॥

గీ॥ వేదములకన్నిటికి భాష్యవిరచనంబు । జేసినిజకీర్తులాశలజే

ర్చిక్షాత్రిలు । కాలమాధవయతిని నిక్కముగ గొల్తు । నిరుపమంబుగ నీకృ
తి నెగడుకొరకు॥

శా॥ తానద్వైతసరోరుహాకరము మాద్యద్దాన వాంశోదితా
ర్యానీకచ్ఛల కాసరచ్ఛటలచే నత్యాకులంబై చనం । గానచ్ఛస్థితిధీమృ
పాకతక మోగ్రశ్రీనెసంగించెల । శ్రీనారాయణుడమ్మహాయతివిభుంగీర్తిం
తు శ్రేయోర్థినై ॥

క॥ కొలుతు న్సద్గురువిద్యా । లలితలహార్యాద్రిమాలి లసితవివ
శ్చి । జ్జలరుహాహేళిఁ జ్ఞానక । పిలశౌరిఁ బాటిబండ పిచ్చయసూరిఁ॥

శా॥ ధీమంతుఁ న్స్మరణీకృతామితమహా దేవాభిధానుంగళా । శ్రీ
మంతుంవ్వరమంద పాటికులజుఁ శిష్యచ్ఛటాకల్పును । క్షేముంగూపతటా
కసృష్టి పరమేష్ఠింజానకీరాముసం । ధామృత్యుంజయు మత్సఖుఁ దల
తు శబ్దశ్రేణికాసిద్ధికిఁ ॥

మ॥ పరమానందసుధాసరిల్లహరికా పాణింధమాంచత్కవి । త్వా
రమాకల్పితమైధిలీశ్వర చరిత్రచ్ఛద్మస ప్తచ్ఛదాం । తరనిర్యాతయశస్సి
తాభ్రిసురజః సంతానపేటీభవ । త్సరసీజాతభవాండునాకుభవు నాత్మం
గూర్మి సేవించెదఁ॥

ఉ॥ మోములునాల్గులేని బిసపుష్పభవుండుద్విబాహుడౌరమా ।
ధాముడునేత్రయుగ్మ గిరిధన్వియనందగు బాదరాయణ । స్వామివసిష్ఠ
న ప్తనల శక్తినుపౌత్రుబరాశరాత్మజ । గ్రామణిశ్రీశుకార్య గురుగాఢ
తపోనిధినాశ్రయించెదఁ॥

మ॥ భవభూతింజయదేవు బిల్హణకవి న్బాణున్మయూరాభిదుఁ
శివభద్రాహ్వయు భట్టహర్షగుణ రాశిఁ గాళిదాసాఖ్యుభా । రవిమా
ఘున్సమదంతుమల్హణుని ధారానాథుదండిఁ బుధ । స్తవసుందర్మసుధీ
మణిందలతు నాత్మంగావ్యసంసిద్ధికిఁ॥

గీ॥ సారభాషనలరు భారతరామాయ । ణములు దెల్గొనర్చిన
మహితమగు । కీర్తినటికిగొండ్లిగీములాశలు జేసి । నట్టికవులదలతు నధి
కభక్తి॥

చ॥ చదివినహాయనంబులు ప్రసంగవశంబున బల్కుటెంతెబెం। పొదవినవిద్యదెల్పరు క్రియోన్నతిబొరము లైనపద్యముల్ । వదురుదుర ర్థయుక్తముగ వాడికలేనిపెజెప్పలేరహా। పెదవిమలంతుశార్యకృతిబ్రొం దముగనైనినీచకాకవుల్॥

ఉ॥ డగ్గరియున్న నాడగగడంగరుజచ్చినయట్లుదవ్వనం । బగ్గెలు జెప్పుకుందురల పట్టునధీరుడుదారసిల్లిన౯ । సిగ్గునబారజూచెదరి సీయ లనీచులనుచ్చరింపన। మ్యగ్గురుభక్తిశాలికిమహాకవిమాళికిరోతగాదొకో॥

గీ॥ ఈకరణినిష్టదేవతానీకములను । వరమతాచార్యులను కళా గురునినక్షుని । సంస్కృతకవిప్రభులనాంధ్రసత్కవులను । నుతులుగావిం చికుకవిధిక్కృతులునలిపి॥

క॥ కృతినొక్కటి నిర్మింప౯ । మతిదలచియు నెల్లమందమారా రిపద । ద్వితయంబుగొల్చిక్రమ్మరి । కుతుపసమయమునను గంటెగుడిపూ డితగ౯॥

గీ॥ అవనిగుడిపూడి వెంకటప్పయ్యధీరు । డంగజాకారు డతులవి ద్యావిచారు । డామహోదారునింటికే నరుగ ప్రేమ । నెరపిబంధుప్రియ మునమన్నించినిల్పె॥

గీ॥ నిల్పినరసాన్నమునతుష్టి నెరపినన్ను । గూర్చుకొనివెంకట ప్పయ్యకోవిదుండు । ప్రేమభీమాన్వయుడగు శ్రీరామదాసు । నింటికే తేరగూర్చివహించియతడు॥

క॥ మమ్మున్న తాపసములహే । తమ్ముగ గూర్చుండబెట్టిదాశరథిచ రి । త్రమ్మాకర్ణించుచు । మోదమ్మూర్మరగనుండ కొంతదడవరిగినచో౯॥

మ॥ స్థిరకీర్తి౯దురగాన్వయు౯ సుగుణకంధి౯ దక్షిణామూర్తి౯ స । త్కరుణాలబ్ధకవిత్వనిర్మితబహుగ్రంథోత్కరు౯సండితా । భరణుం వేంకటకవ్యధీశ్వరుమహా పల్యంకికోధ్భాసితు౯ । సరసు౯నన్గని పల్కె ధూర్జటిజటా సందీప్తగంగార్భటి౯॥

ఉ॥ భారతమందు పంచదశపర్వములం దెనుగించినట్టిధీ । సారుడు

దిక్కునాధ్వరి రసాస్థలి నెవ్వనిగోత్రసంభవుం । డై రహిఁ కెక్కెఁ గౌతమ మ హామునిగోత్రపవిత్రు డెవ్వఁడా । ధీరుడు వేంకటప్పయ సుధీమణి మత్సఖుఁ డౌ ఖరుంగ వే॥

చ॥ నయనిధితీర్థయాత్రలు ఘనంబుగనీగుడిపూడి వెంకటప్పయ జతబాయ కేమునునిజాంగనతోనొనరించినాడని । శ్చయముగనన్ని యుం గలుషసంఘహారంబులెవ్వైనగంగయా । రయనధికంబటంచ్రము సుకరంబు గ్రవాయుమునత్క ధాస్థితుల్ ॥

ఉ॥ నాకులజాతవీరులిటు నాకులచేరకయుండిరంచుమ। న్నాకు లుడై భగీరథుడ నాకులవృత్తి దపంబొనర్పమీా । నాకరతూణు దేవగిది నాకధునింగొనె నెట్లుదానిదా । నాకకు దెచ్చిమానితగ నాకలిదీర్చుకొ నెఁ వచింపుమీా॥

క॥ గుడిచెర్వుదోపుగొడుకుఁ । గడిమిద్విజస్థాపనంబు గనకము ధరయం। దిడుటయునుకబ్బ మెన్నం । బడుసంతతులనగ దెరవుపస్దైదివికిఁ॥

ఉ॥ అందొకకావ్యమొప్ప నఖిలావనిలో దిరమైయటంచుము । న్నందరుజెప్పవింటి సుగుణాకరదాని సృజించియుందుజె । న్నెందెను నె న్నకేశవు మహోరగశాయినిభర్తజేసియా । నందము జెంద జేయుమఘ నాతనపండిత మానసాళికిఁ ॥

క॥ అనిచీనాంబరములుమం । డనహారాశ్వములనిచ్చినం జేకొని స । య్యనసేతత్కావ్యప్రే। రణకార్యన్వయమువరుసప్రాయగవగిలిఁ॥

సీ॥ శకటతుపాటోగ్ర శార్వరారుణమూర్తిఁ హాలకులిశాది రే ఖానువర్తిఁ కాళియఫణిఫణాగ్రవిహారతత్పరంబార్యహృత్పద్మహాదీపాంకురం బు । నతలేఖమకుటరత్నప్రభాకలితంబు లక్ష్మీకరోదరలాలితంబు। జటు లారిరూప యుక్కటకాభిరామంబు భాగవతార్చనాప్రౌఢిమంబు। సత్ర రథరాజవాహాను పడజలజము । బుట్టిరచ్చోటఖల కులాంభోధికుంభ । జాతులజరాపగావరజాతులగుచు। శూద్రవిభులుయశోజితశూద్రవిభులు॥

గీ॥ అందునాలుగుతెగలుగా నతిశయిల్లె । వెలమలనకమ్మలనగా

డ్డివీగలనఁగ । తెలగలనఁగనువీరిలోఁ తెలగవారు । ప్రబలిరుర్విస్థలిని శివ
భక్తులగుచు॥

క॥ శివునకుమహానటాహ్వయ । మవుటనుతద్భక్తులీ మహామ
హులై గౌరవమొందుటపదవృద్ధిన్ । దవిలిమహానాటివారనఁగ వెలసిరిలన్॥

గీ॥ తన్మహానాటిశబ్దతద్భవముగాదె । యిపుడుమహానాడననాం
ద్రవిపులయందు । జెల్లెవీరికికకుబంత సింధురోరు । దంతినిభకీర్తిఁ నెసఁగి
రిధరణివీరు॥

క॥ ఈతెగలోఁజనియించెన్ । శీతగిరిందూరగేశశివసీరిబలా। రా
తిగజాభయశముబెం । పైతగవెంకయ్యసత్కులాకల్పంబై॥

సీ॥ దర్పనిరంకుశోద్య ద్వైరిశరధికిబాడ బంబెవ్వాని వేడబంబు।
సమధికామలయశశ్శాల్యంకురాళికి విత్తనంబెవ్వాని పెత్తనంబు। భూ
మీసురులకుచింతామణీమందార రూపకంబెవ్వాని ప్రాపకంబు। నృప
సభాజనరంజనీభూతకల్యాణ సూచకంబెవ్వాని వాచకంబు। భళిరయ
తడువిరాజిల్లెభవ్యనుకృత సారతటినీకృపీటసంక్షాళితాఖి। లాత్మకులపూ
ర్వపూరుషోగ్రాఘకర్త। మాళిభీమాన్వయుడు వేంకయాభిధుండు॥

క॥ ఆభీమావెంకయ్యమ । హాభీమాయోధనాగ తారిజయుని
సం।ధాభీమానుజునజజా । యాభీమాభయశురామయాఖ్యునిగనియెన్॥

సీ॥ వరకవిరాగ్జీవనమిచ్చిధాత్రినుత్కటకీర్తిఁ నిల్పినఘనుడితం
డు । పరమహాబలము లెప్పాటపైనడరిన దెరలనిసద్గోత్ర వరుడితండు ।
ధీరచక్రములకెంతేరశ్మినిడి ప్రశస్తముగన్నలోకబాంధవుడితండు। కచ్ఛ
పమకరశంఖము ఖనిధానాతిశయుడైన సర్వజ్ఞసఖుడితండు । భూరికళలనె
సగుమహాభోగియాత । డనుచుదన్నఖిలార్యులు లభినుతింప । నలరెభీ
మాన్వయుడురామయాభిధుండు । మిత్రహృదయాంబుజములకు మిత్రు
డగుచు॥

క॥ సచ్చరితుడురామయవేం। కచ్చమ్మనుగొనియెమున్ను గరుడ
ధ్వజుడా । పచ్చవిలుతుగన్నమనువి - యచ్చరతతిమెచ్చబెండ్లియయిన
విధమునన్ ॥

మ॥ పతికారంభవనీపకావళుల కన్యాప్రముఖాఖోత్తమం । బతిథిశ్రేణుల కన్నపూర్ణ స్వవయస్యా నీరజాస్యాళికం । చితయాగాశనధేనురత్న మగుచుం జెల్వొందె నాకారయా । క్షితి వేంకచ్చమచర్యలూహా వలుపః స్త్రీమాత్రశక్యంబులే॥

క॥ వేంకచ్చమరామయకున్ । గాంకాభయశౌండు పుల్లయాఖ్యుఁడొదవెని । ష్పంకయగు శచికిహరికికి । లంకుండు జయంతుడు జ్వాలత బొడముగతిన్॥

సీ॥ చేయించినాఁడు నిశ్చింతతో బెండ్లిండ్లు వడుగులు బ్రాహ్మణవ్రాతములకు । పూయించినాఁడు దిక్పూర్ణేందుముఖులకు ఘనయశఃపాటీరకర్దమంబు । వాయించినాఁడు చెంపలు ప్రీల దోరగ్రములు సాచి నీచారిపుంజములను । కోయించినాఁడతిక్రూర పాటచ్చర ప్రాణిచ్ఛటలనంటబట్టిజొట్లు । భళిగ సాధారణుండె జంభరిపుసదృశ । వైభవాఢ్యుండు భీమాన్వవాయజలని । ధానజైవాతృకుండు మంధానశిఖరి । ధైర్యకలితుండు పుల్లయ్యధార్మికుండు॥

క॥ భీమాపుల్లయధీరుడు । ప్రేమన్ శ్రీకోటమాంబ ప్రియగాఁ గొనియెన్ । రామప్రభుఁడా మిథిలా । స్వామిసుతం గైకొనినయశం బేపారన్॥

సీ॥ విభుడు గోపించంగ వెరచుటెంతియె గాదు కనరాన దేనాఁడు బెనిమిటియెడ । చుట్టాలతప్పు లెంచుట లెఱుంగమియె కాదవర ధేనువు బాంధవాళికెల్ల । మార్గణశ్రేణుల మనుచుటెంతియె కాదు వేమారుచనుదెరవిసువుకొనదు । ప్రాణనాయకసుహృత్పటలి బ్రోచుటయె కాదాత్రసోదరులయట్లాదరించు । భళిర యీనాతికుద్ది జెప్పగగలారె । సతులు ముల్లోకములు ననిజనులు వొగడ । నలరె భీమాన్వయుడగు పుల్లయ్యబోటి । వాఙ్మదనఘోటి కోటమాంబావధూటి॥

క॥ పుల్లయ్యకు కోటమకుజ । గల్లలితశ్లోకమల్లికాసుమహాలా । తల్లజయుతదిక్స్త్రీధ । మ్మిల్లుండగు రామదాసు మెరసెన్ సుతుడై॥

సీ॥ గంతువై చెడి కురంగము రెండు ఖండముల్గా జివ్వ సెలనార్చు కౌశలంబు । నాముతేనుగను గ్రొవ్వార కేల్వట్టి గి పెట్టింపజాలిన భీమబల

ము। పైవిహంగముగుంటె బారుచేవడిచుక్క దెగిపడ్డగతినేయుమగతనం
బు। పొదనున్న పులినిబిట్టదలించి యెదురేగి కరుకుబాకున గ్రుమ్మగడును
తనము। తనకేకలదంచుశూరబృందములుమెచ్చ। ప్రబలెభీమాన్వవా
యవారాశిపూర్ణ। శరజవిమతుండుహృద్గతనరహితుండు। దానవిజితఘ
నుడురామదాసఘనుడు॥

సీ॥ వసుధశల్యములెన్ని వ్రాల్చుకున్న నుదధీచి నిదానమునకె
ట్లుజెప్పవచ్చు। స్థాణువుదలవ్రీల దానెంతకొట్టిన పార్థుడెట్లగుబలప్రథకు
దీటు। భంగనంహాతిపెన్గ బడియెట్లొరలిన శరధివచ్చునెగ భీరతకుసాటి।
చుక్కవాలనకమిన్నెక్కినిక్కినినిశాధవు డెట్లుకీర్తికిసవతువచ్చు। నను
చువిద్వత్కవిశ్రేణులభినుతింప। నలరెభీమాభిజనమహోద్యానపారిజా
తుడనవరతా పారిజాతుడర్థి। దైన్యహాననుండు శ్రీరామదాసఘనుడు॥

గీ॥ శ్రీమహాలక్ష్మనుమున్పరిగ్రహించి। పిదపహానుమాయమాం
బను బెండ్లియాడి। ప్రథితసౌఖ్యనిరంతరోద్భాసియగుచు। తేజరిల్లెరా
మదాసుపృథ్వీతలమున॥

సీ॥ అవిముక్తముఖ్యపుణ్యక్షేత్రములు ప్రాణవిభుతోడ గూడిసే
వించెగూర్మి। నఖిలపురాణేతిహాసంబులసనాథయై పండితాళీచేనాల
కించె। సరసవిశ్రాణనచ్ఛలపయోదామృత శ్రీలవనీపనీపాళిమనిచె। న
విరతాభీష్టమృష్టాన్నంబుల నొసంగికలచుట్టములనెల్లగారవించె। నౌర
యీయమ్మజేజేలయూరు వీడి నెలతయైక్రాలుచింతామణియెయటంచు।
తజ్ఞులెన్న నెగడె రామదాసుహృజ్జలరుహారోలంబ శ్రీమహాలక్ష్మమాంబ॥

ఉ॥ శారదవాక్యసంపదకు సత్యవరాకృతి కార్యశత్రుసం। హా
రపటిష్ఠతావిధిక యవ్యవహారతకబ్జగేహవి। స్ఫారపతివ్రతోన్నతికి వా
ర్ధిపటాత్మజయావికాసుర। ఝ్జోరుహశాఖయారహానుమాయమ నెన్న
వశంబెయేరికిన్॥

గీ॥ రామదాసధీర రత్నంబునకుకుమా। రకుడుకోటయాఖ్యుడ
కలుషుండు। ప్రబలెహీరహారపారదడిండీర। సదృశకీర్తియగుచుజగతి
యందు॥

క॥ ఈకోటయ్యకులాంగన । పాకారిసతీసమాన ప్రబలాచారమణా
మాంబా కాంతమార్గణులకును । హాకల్పకవల్లినాగనార్యులు మెచ్చన్॥

గీ॥ ధాత్రిహనుమాయమకు రామదాసునకును । గలిగిరికుమారవరులు వేంకయసమాహ్వ । యుండు మరియు మార్కండేయుడు భయవంశ । పావనుడగుకుచేలుడు భవ్యగుణుడు॥

సీ॥ తండ్రియా శ్రీరామదాసుగంగాస్నాన సుకృతఫలంబువిస్ఫురణమగుచు । సర్వంసహాసుర సముదాయ భావు కాశీర్వచనాళిప్రసిద్ధమగుచు । నిలవేలుపులకృపావిలసనంబులు సముద్దామప్రభావకందంబులగుచు । ప్రాంచిత్తైకాదశస్థానచరన్నవగ్రహ దృష్టిసతతంబుకరమొసగుచు । వేంకయాఖ్యమార్కండేయువిశదమూర్తి । యగుకుచేలునిబ్రోచుతనవనియుండు । పార్వతీపరమేశ్వరుల్ భార్గవీవి । ధులును బ్రహ్మవిధులుగాతురలఘుకరుణ॥

సీ॥ పాలమున్నీటిలోపలితోయుంకులమీఁద చెలువరాపాన్పుపైజలజనయను । డెందాకవసియించు నందాకభీమాన్వవాయ పాథోరాశిపర్వచంద్రు । డగురామదాసు కీర్త్యంగనామణితోడ సతనివంగడపునారందరుందు । రలచెన్నకేశవునలఘుదయారసంబున నీప్రబంధంబు భూతలమున । నార్యవర్ణితమైధాత్రినలరుగాత । రాజతాపసుడగు భగీరథునిచర్యలాలకించినవారికినజరవాహి । నీజలస్నానపుణ్యంబు నెగడుగాత॥
ప్రళయాబ్ధినిర్మగ్నభయమూడ్చితనలోజగమునమార్కండేయు గాచెనెవ్వ । డనికిడార్కొనినయుగ్జునకువిశ్వరూపశ్రీని జూపినపరుడెవండొ । సురరాజలిగబిట్టుగుదియించురావానకచలమెత్తినవిర్మలాత్ముడెవడు । సత్పగోపార్భకావళిగొన్నధాతకుమహిమజూపినభక్తమాన్యుడెవడు । ప్రీతులబుట్టినదైతేయఘాతులజంపి । తత్తరసమునవెవడుగోత్రనెనగించె నట్టిదు శ్రీచెన్నకేశవుడామహాను । భావుసలచినఇష్టార్థఫలములరుదే॥

క॥ ఏవంవిధచర్యానకున్ । సేవితసురవర్యానకు వసితసూర్యాకున్ । పావనకార్యానకజర । గ్రావశ్రీధైర్యానకు జగద్ధుర్యానకున్ ॥౧॥
సరసిజభవాండకోటర । భరితయశశ్శశిమితశశ్యపర్యంకునకున్ ॥

వరశీర్షసహస్రాహీశ్వరపృథుభోగాంతరాళ పర్యంకునకున్ ॥ ౨॥

శ్రీవిదనన్నుతపదరా । జీవునకున్ యాతుధానజీవోగ్రవనీ । దావునకు చెన్నకేశవ । దేవునకున్ నిష్కళంక దృఢభావునకున్ ॥ 3॥

రాజీవ్లానకునుత । వ్యాసునకున్ శాతకుంభ వాసునకు నిరా । యాసునకున్ గుణిప్రాడిని । వాసునకున్ రక్షితాత్మపదదాసునకున్ ॥ ౪॥

శౌరికినను స్రజగదా । ధారికి కేవటకధాంగధారికివరభీ । మారా మదావహస్త్యదమవి । హారికి నమలాచ్ఛచిత్రహారికి హరికిన్ ॥ ౫॥

నరజనకనహ్లాగోత్రా । కరవిగ్రహతారామదానకరకృతపూజా । భరణునకున్ శరణాగత । భరణునకున్ భక్తలోక భవతరణునకున్ ॥ ౬॥

ఇట్టి నీ కీర్తనంబు [illegible] । మెచ్చుగా విందు చిత్తముంచితునిప్పుడు వినుము । చెన్నకేశవ [illegible] । [illegible] కారకము [illegible] కుతారా॥

ఉ: శ్రీమ్మునివిభుదంఘ్రి పరీతధారాంచానంబుసజ్జన । స్తోమము [illegible] దండంబును [illegible] సనంబు భూరిని । స్తోమమహీతిపీర్ భావ [illegible] జాత [illegible] । నైమిశనాటు ప్రస్ఫురన్ గహనంబు జహాత్కా [illegible]

సీ: శౌరంబునకునో తపలోకంబునకు స్వర్గ । నాకంబునకు పైకపాక ములకు । కోకంబులకు నగాకంబులకును నా । ఖేటంబులకు దండశూకముల కు । కోలంబులకును శార్దూలంబులకు సింహజాలంబులకును శుండాల ములకు । మకరంబులకు తిమికరంబులకు భూరిశకురంబులకు బకప్రకర ములకు । శ్యేనములకు గపోతసంతానములకు । వీతులకు మర్త్యవృము స్నపోతులకును । సహజవైరంబుమానన్ నై యహరహంబు । మహితమ యొప్పుతదాశ్రమమహిమ జేసి॥

ఉ॥ అచ్చటదీర్ఘకాలమున తత్పరతన్ నెసంగునధ్వరం । బచ్చుగ శౌనకాదికమహామునిసమూహములాచరింపగా । వచ్చెరథాంగధో త్రిమణవర్తనసూతుడుసూతుడట్టిపె । నచ్చుకొనంగికర్కధక రాజునకర్చలు దద్వ్రతీశ్వరుల్ ॥

క॥ ఈవిధమున శౌనకముఖ । కోవిదులు నితాంతప్రీతిని గుణాగ్ర । ములనెం । తేదాసిగన్న వ్యాసాం । తేవాసిం బల్కి రప్రతిమహితనుతులై ॥

ఉ॥ సూతమునీనుపక్త నరసూతభవద్వచనాంబుజాతని । ర్యాతకథాతరంగిణిపురాతన పూరుషకీర్తిఫేనం । [illegible] త్రములంబడిసాగినిండెవి । ఖ్యాతముదాత్తదంభనవిలాయుతముల్ [illegible] ద్భుతంబుగన్ ॥

క॥ మును జెప్పినట్టి [illegible] । [illegible] దేకొ [illegible] మిగా । రసకుము హరిభక్తకథల్ । వినివినివిబోవంగెనన్న [illegible] ॥

చ॥ [illegible] చెలంగినసురాపగనేగిరిజా [illegible] । [illegible] గీరథుండతని [illegible] । [illegible] మునాకము జేరజవహ్ను [illegible] । [illegible] నుంగ [illegible] వెల్వు మంతయున్ ॥

ఉ॥ [illegible] వినమ్రత [illegible] । [illegible] । [illegible] । తేవిబుధో [illegible] కైవసీన్ ॥

క॥ రాజర్షి [illegible] భగీరథ । [illegible] చరిత్ర దెల్పి భువనోన్నతి గా । నాజన్మము ధన్యంబై । తేజంబుగ జేయు [illegible] రా ॥

క॥ అని [illegible] । [illegible] సాగ్రి । [illegible] ॥

మ॥ [illegible] । ద్య మభాస్వద్రథరథ్యకేతు పటుపర్యద్వ్యాతజాతో ద్ధుతో । [illegible] రంగసలిల వ్యాప్తేంద్రదఘ్రాధ్యను । [illegible] యమోధ్యబా ల్చె సకలోర్వీనాయకారాధ్యయై ॥

మ॥ ననుసంరక్షణ జేసితీవుమునులో నన్నిల్పినిన్నట్లు జే । కొని గావందగునంచు [illegible] । గనివా [illegible]

ధీరతఖేయమలరేఁ గన్పట్టెదన్మధ్యగో। త్రనుజత్రాగము భంగిసాలముశి ఖాగ్రస్ఫుర్గ్రీవధాత్రీండమై॥

మ॥ రవళించుంబురిపైజయానకములా ప్రాసాదసద్గోపురా। గ్ర వసత్కృత్రిమమూర్తిఁ హాస్తిరిపురె ఖాదర్శనోద్యత్సము। ధ్వజహస్తన్మత్స రరాశిమధ్యగతమా తంగారిదుర్వారశై। రవఃశ్వాదిమిపాభిధన్యరు ఝరీరంగత్తరంగార్భటుల్॥

ఉ॥ రావెఫ్ఫుతాచి రంభ బుధరంఽనిహేమ కుమారిభూరిహ। ర్మ్యావధిఁనీవిధిన్నిలుచు టంద మెదిన్యశరీరశూరయ। జ్యావళిడాసెనింద్రవ భకాటకుబోదరియవ్యోనంచునా। ప్రావనిభృత్కుచాళియను నక్కడి కాంచనపుత్రికాతతిఁ॥

సీ॥ కలశార్ణవోర్మిఁకా వళులంచుజలశాయి యోగనిద్రానక్తి కుత్సహింప। మగనిచేసెలవఁది నగజాతతనపుట్టినిల్లీడయని ప్రేమనేగుదేర। కలధౌతగిరిశృంగములుగాదలచి విహారములసల్ప మేదనీరథుఁడురాయ। బృహదభ్రనిమ్నగాలహరులంచని జహ్నుడనుమానివిన్రతాస్యుడగుచు జేర। నలరెఁవచితవేఖోండెతిలనుల్తైఁ। పృధుతరోత్సేధ సౌధవర్గ్గద్ధ హీర। మండలమయూఖ రేఖాసమగ్రరుచిర॥ శుచిరుచిప్రచయంబుల చోప్పటబలసి॥

ఉ॥ సారఫలచ్ఛదోత్కర నిశాంతములంద్విజపాళికెల్లన। తొత్కరమొప్ప ధీరసహకారత గుల్వనిబొల్చునండగా। సారఫలచ్ఛదోత్కరనిశా త లంద్విజపాళికెల్ల। సత్కరమొనర్చు ధీరసహకారత గుల్వని బొల్చు బనో॥

ఘనశ్లాఘనీయమైన యంగగుణ రునిచేతనో డెను। న్న లచ ట్టి చతురాస్య శరిష్టను లిచ్చు దాజగ। త్రులక్ష్య దర్శ నంబు ఘు డతట్టి బుధుడటంచుని। చ్చలువిహాసించుచుం సుర సా ఘనుఁడత్పురంబునఁ॥

మ॥ మతివిద్యాజితజీవ శేషులగుచుఁ జొన్నవ్రెల్లురేకానిదు। గ్గతి గాడుకుశీవశేషులురు శౌర్యశ్లోకరేఖాప్రథో। న్నతిధికాకార్యపిరాజ

మానేలఁగుచుఁ బతిఁదంతు రేకానివం । తతము న్గారవిరాజమానములు బు
రాంతర్యానరాజాగ్రణుల్॥

ఉ॥ శ్రీకిరవై చెలంగు నిజజీవనమెన్న దుగోలుపోదుదో । పాకరు
రాకకుబ్బరిడ రన్యులకెత్తరిచేదుభూమిభృ । న్నైష్కమముంచ రవ్వలవ
హించరు భంగకదంబకంబుర । త్నాకరులయ్యజిత్రముస నవ్వారినుండు
వణిక్శిఖామణుల్॥

ఉ॥ కోరిననీరరాశిగలకోడెను వేలుపులొక్కగోపతిఁ । ధీరత
నీడెయాపశుపతింగని వేడినరెంటిగట్టదో । క్షీరముముచ్చికున్న ఫలసిద్ధివహిం
పక రాముడూరనే । కూరకవ్రియ్యజాగ్గొనుట యొప్పనెయందురుశూ
ద్రులప్పుడిఁ॥

చ॥ రవిరథరథ్యరశ్మి ఫణి రాజిమృణాలములంచు మందము । ద్రివి
కెగనైతు శ్శైలవిత తిండిలకించి ప్రతీభశంకచే । దవిశిరదమ్ములందొంగుపుదా
రుణ ఘీంకృతులందిశావశా । ధనవమితింగలంచుమదదంతి కదంబకమ
ప్పురంబునన్॥

సీ॥ ధారాధరములయ్యు ధాత్రిజరించుచె తరిని మిత్రావరోధము
వలుపవు । కాండంబులయ్యు నిక్కముగనిజారోహ శుష్కంబున భిన్నబుద్ధిజో
న్పుచుండు । హంసంబులయ్యుదా మనిశంబుమాన సాతిక్రమశ్రీలచేది
వ్వరుచుండు । గంధర్వతతులయ్యు గడువిమానంబువహింపనిధాటిచే బెం
పుజెందు । దిరుగడుపరదుగాఢ ధఃప్రదేశమెనసి । హరికులంబయ్యు ననిబు
ధులరిదినొంద । తేజరిల్లెనారట్టకాంభోజయవన । సింధుజముఖ్య సవన్నా
రీసైంధవములు॥

క॥ సగరుడువిక్రమనిజఁత । సగరుడునిజదోర్దండ స్తసాహసవిభ
ణా । సగరుడుసత్వరమొల్లా । సగరుడానగరిబెంపె సగబాలించున్॥

సీ॥ తనకీర్తి నటికిను తమరసజ్ఞాంత రంగములు విఖ్యాతరంగము
లుగాగ । తనశౌర్యరవికమిత్రచ్ఛటామద వికారములు ఘోరాంధతా
శములుగాగ। తననిర్వపణకల్యమునకుసూరీంద్ర చక్రములనారతముచ

క్రములుగాఁగ । తనకళాకాసారమునకు నిర్మలభావ కవులు నిర్మలభావక వులుగాఁక । బరఁగె నిజమృదు పదయుగభరితశరధి । పరిధిగతవిశ్వధరణీ విభాసిరాజ । శేఖరశిరోగ్రమకుట నిచితబహూరు । తరమణివిభుండు సగరనామావిభుండు॥

క॥ అతనికిఁగలారుదంచిత, మతులుసతులు గేశినీసుమతులిర్వురు న । న్నుతచతురాలాపసర । స్వతులుగళావసతులనఘచరితజితసతుల్॥

క॥ క్రూరకృపాణోరువిభా । భారోద్గాఢాంధకారపటలాంధీభూ తారియయిసార్వభౌముం । డై రవబాలంచెసగరుడార్యులుపొగడన్॥

సీ॥ గండముల్తైలౌకిక ప్రదేశములందు దుష్కీర్తి వల్కలస్తోమ మందు । గాఢవిసారము ల్గాసారతతులందు మధుపసంకులము సుమంబు లందు । కఠినంబుకలకంఠ కంఠకుచములందు లేమిలేమలమధ్య సీమలం దు । పల్లవోల్లాసంబు పాదపావళులందు యతిభంగములుకు కావ్యంబు లందు । కుటిలవర్తనసతులముంగురులయందు । చంచలత కామినీదృగం చలములందు । గానికానంగరావుసగరమహీవి భుండుదాజక్రవర్తియై యుండునాడు॥

ఉ॥ హైహయతాళజంఘముఖరాహితరాహుతపర్వతాంబుము గ్వాహకుడైనయాసగరపార్థివుకీర్తివధూటివిశ్వస్ఫు । ద్దేహినినవ్విసా రకరిరాట్ప్రవరుంగనికాలుద్రవ్విస్వ । ర్వాహినిగ్రొవ్వజివ్వికడు రాజిలె సర్వదిగంతవీధులన్॥

గీ॥ ఇటులనారాజమాళిసర్వోలనేలు, తఱిఁగడిచెకొంతయంతనా ధరణికాంతు । కాంతలనపత్యలై యున్నఁగనివిషాద । సహితుడై పల్కెన తడాత్మసతులఁజూచి॥

సీ॥ పుత్రునెత్తనిమహా భోగంబురోగంబు సూనుండుదవులని మే నుమ్రాను । తనయుండు మెలఁగుచుండనిగేము బెనుతూముశిశువుపల్కెడ గన్నచెవులుగవులు । ప్రియసూతిగనక శోభిలుకన్నువలకన్ను తనుజు ముద్దిడనియాననము పెనము। పట్టికిచనువీని భావంబుదావంబు నందనుం

డొదవనినాతిక్రోశిత। వసుధనిర్మాణవతుడైన వానినోపటి। వ్రాతరోతగ
దాకీరవాణులారా। కావునసుతార్థినైన నన్నావనెద్ది। గలదుపున్నామ
నరకసంగతికిబాపి॥

చ॥ అనవునువారలిట్లని రహస్కరతేజపితృణభారమే। యు
నువునబాపవచ్చు తనయాగ్రణిగల్గకయున్నవంశపా। వనుడగునందనుం
డనెడి పండుజనింపని సంస్కృతిచ్ఛలం। వనిజమహానిరర్థకవిభావిభవం
బువహింపదేభువిన్॥

క॥ కావునసంతానార్థుల। మైవనివపమాచరింతమనిపల్కినసనా।
భూవల్లభుండుమంత్రిజ। నావళిరావించియనియె ననఘుతరోక్తిన్॥

ఉ॥ సంతతిగోరిఘోర వనసంతతిలోనికచోదపంబుని। శ్చింతు
లమైయొనర్తుమువచింతు వినుండికమేమువచ్చుప। ర్యంతముదన్వదంత
మహియంతయునేలుడి దుర్మదారివీ। రాంతకచర్యయుక్ బుధ జనావన
ధుర్యతలాచరింపుచున్॥

శా॥ దేవబ్రాహ్మణవృత్తులంగరము నంధింపంగరాదుజ్వల। స్థా
వంబై యదివంశగహ స్థానంబులంబాకిభ। స్వావాలంబులోనర్చునాయు
వయునుద్యద్ధీయునార్జించునో। త్రావృత్రాహితులిట్టికర్జము లోనర్చం
బోవరెప్పట్టునన్॥

చ॥ కటికితనంబుగల్గు నధికారులగూరుపరాదువారలో। క్కట
నరిమెండుజేసిభువికాపులలేవగదోలితద్గృహం। త్కటతరదానువేళుపుల
గట్టిగబాకపుగట్టుతానటం। చటమటసేయసయ్యఘము లక్కటభూవి
భునాక్రమింపవే॥

క॥ మహివిభుడఖిలాంగంబుల। నహరహమరయమిఘటించున
హింభయవరారా। యహింభయముకంటెలయన। స్వహయోగ్రతకెంటు
బెట్టిదంబై యడరున్॥

గీ॥ అలఘుమంత్రపరిజ్ఞానియగునరేంద్రు। డహింభయోగ్రదీక్షమ
డచి జెన్నారుచుండు। నలఘుమంత్రపరిజ్ఞాని యగునరేంద్రు। డహింభ

రోద్రేకమడచిజెన్నారినట్లు॥

చ॥ పరుషరుషానరుంగెడపి వైచినవాడు నృపాలకింకరో । త్క
రములచేతజిక్కి యధికారిపురస్థలి దీనుడై గడుం । శరణనిగోడు నల్వను
రిచావునకుందొలగించెనేనియు । ల్లరికోనసాగ దేపుజనులన్ననిత్తు రెథా
త్రిటక్కరుల్॥

గీ॥ బందిగాండ్రుకుణ్ణాద్గుహావనములున్కి । పట్టుగానుండినృపు
నిచేపట్టువడక । యున్న నమ్మించికడ తేర్పనుర్వరాధి । పతికఘుము సెంద
దందురు పరమమునులు॥

ఉ॥ కారదొలంగిబారినను కత్తెరకాని తలారమూకబి । ట్టార
సిపట్టజాలక ననంతిక దేశికునొక్కనిందదా । గారము సేర్చినట్టివనిగాంచి
విచారణజేసిచారశి। ఘొరచనంబునల్పనిర సావిభుడొందడె నారకవ్యథల్॥

చ॥ కనుడఖిలంబురోయ కొకకార్యము జేసిన రేడొకంచుజూ ।
తెనసినరోతనాతిగని యీచెలి నెవ్వడుగూడెనంచుమం । త్రినడుగవాని
జేనిజపురిం జరలాడుచుదూపురాసినీ । టనుపొడిసున్న ముందదుపుటక్క
రిబట్టడెనిశ్లైరుంగనో॥

గీ॥ ఆనుచురాజ్ఞోతులతడుబెక్కాడిరాజ్య । భరము శేషంబుమం
త్రి శేఖరులమీద । నిలిపిపత్నియుగంబుతో నిలయసీమ। వెడలెశుభనివ్వ
నములతో ద్విజులునడువ॥

గీ॥ వెడలివనులుధునులు వీళ్లుబోళ్లురయాన । గడచితుహినగి
రినికటకకఠోర । గహనసీమజొచ్చెఘనమృగారవహళా । హాళికిగలుగు
సతులయుళుకుదీర్చి॥

స్రగ్ధర॥ సగరుండక్కానసేలంజనిచని కనియెంజాతినిర్వైరభా
వ్వ । స్మృగధామన్ శాస్త్రచర్చా మృదులవచనయుక్తీజతుష్టారభూ
మిన్ । జగదంచత్త్రైకసామన్ శరదధగతాసారవైతానబర్హి । ర్వాగళ
ద్ధూమన్ । దపోసంవృతయమినిరతస్త్రేమకర్మంది సీమన్

క॥ కాంచిపరిగ్రహాయుగళస । మంచితుడై చొచ్చి మునులకా నతులిడిని । ర్వ్యంచితమతి నలరునదీ । ట్కాంచీవిభుజూచియనిరి కర్మందిజనుల్॥

మ॥ పులులుంబొబ్బమెకంబులుంగలభనుల్ బోత్రుల్సివంగుల్ వృకం । బులుఘూకంబులు జంటనాల్గడుగులం బొల్పారుజీవుల్ రొదల్గలిగింపంగలగుండుగన్నగహ నక్ష్మామండలంబారకాం । తలతోజొచ్చితివచ్చితీడకు నిమిత్తంబేమొకోరాణ్మణీ॥

క॥ అనియుచితసపర్యావ । ర్తనములునలుపంగనప్పతంగాన్వయ పావనుడఖిలమునిజనంబుల । గనిమ్రొక్కివచించెవినయగౌరవఫణితిన్॥

క॥ సంతానార్థులమైబుధ । వంతానులమిమ్ముజూడ జనుదెంచితిమా । వంతననుంగునిలిపిమా । వంతందొలగింపమీరెభారకులుగదా।

సీ॥ కావుకావను వేళ గనిముద్దుసేయుట కూర్చుండుదరినెత్తికొని మురియుట । పారాడునాడుగొప్పగగారవించుట నిలుచుపట్టునచాల నెన్నికొనుట । యడుగుబెట్టగసేర్చునదననింపూనుట భాషాభ్యసనమందుపల్లవిలుట । గజ్జలందెలుమ్రోయ గారాగనలరుట విద్యలార్జించుచో పేర్మిబడుట । గలుగునిసువులెనంగిన ఘనులకవని । నట్టివారిభవములు పుణ్యవిభవములు । గానననపత్యభోగముల్గాననగత । రాజచంద్రికలోమానిరాజులారా॥

గీ॥ అనవుడువసుంధరేంద్రునకనిరిమునులు । భృగుమునీంద్రుం డుదావకాభీష్టదాయి । యగునతనిగూర్చి జపియించుమనినతద్వి । ధానమెరిగితపస్సుద్యమతదాల్చె॥

క॥ ధరణీభృద్విభుడునిజాంతరభాస్వద్భృగుడగుచు బాదలెనిన్ లుడై । ధరణీభృద్విభుడునిజాం । తరభాస్వద్భృగుడగుచు బాదలు బ్రిం జే॥

క॥ అత్తరిమిత్రకులాధిప । బిత్తరులంగాంచిమాని పికవాణులు

యో । షిత్తతులుదులకురారుజ । గత్తలమునవీరికనిపొగడిరిపగిదిన్॥

ఉ॥ ఒక్కెడదెల్లబోకకఠినోద్ధతిజూపక వాగువంకలం । జిక్కక గోళవైఖరిని జెందకమూలలనీగకున్నవా । ర్మక్కలనీలశైవల సమూహామిళితదభ్రఘాంధకారముల్ । జక్కనివీరివాల్గురుల జాయలకుంబురుడింపగానగున్॥

సీ॥ లావణ్యవారాశిలహరిలోనుండి నిక్కి వెలుంగు వెన్నెలగీము మోము । రామేయమోహనా రామసీమోద్భాసి హేమమైనిరతమింపెక్కుముక్కు । భాసిల్లురతిసుమాంబకుబులోకముగెల్చు మతిచెక్కెములుదీర్చుమాట్కెచూట్కె । శ్రీశష్కులికనవశ్రీలనోడించు చొప్పునకుభాకారముల్చెనువీను । లలఘురేవటరాజ మంగళముగళము । ప్రసవనాళీకకరధనూరమలుబాహులు । భవ్యమకరందసారంపుబావిమోవి । భళిరవీరలగొనియాడ బ్రహ్మవశమె॥

గీ॥ సరసమైనమహాగంధ శాదమందు । మునుగుటయుభూరికంకణములువహించు । టయునువివరింపగానీమిటారులకర । శాఖలుబిసంబులనుటకుసందియంబె॥

గీ॥ అరులసరిదంతరంబుల కనిచిశాత । కుంభకుంభంబులనుమహోన్నలగలంచి । గిరులగదలంగనీకాగివరలెభళిర । వీరికుచయుగ్మములుశుభాకారపటిమ॥

శా॥ నూగారాశుగభోజిగానలనుధాంధోమార్గమాజహ్నుపు । త్రీగాధోర్మ్యులగున్వళుల్ సుడియొబో శ్రీనాభిచక్రంబుతో । దూగున్భారినితంబదేశమనటిన్ దూలించునూరుల్సరా । త్రైగోత్రాధిప వల్లభీయుగళికా హాజంఘలొప్పారెడిన్॥

గీ॥ చక్కదనమనుకొలనిలో నుక్కమీరు । చున్నతాబేళ్లుదమ్ములైవన్నెగాంచె । వీరిమీగాళులడుగులయూరవేరు। గలదెకరపదనఖపాళికలకుడులకు॥

కం॥ అనితమువణించెడిముని । వనితలతోజనువుమెరసి వారి

రువృతుబా । యనికూర్మింబరిచర్యలు । దనరుపనారాజొనర్చె దపము
గ్రముగన్॥

సీ॥ చటులనిదాఘవా సరపరంపర సమగ్రముగపంచాగ్ని వ్యంత
రాళసీమ । భయదవార్షికఘనవ్రిపటలంబులందు దుర్భర [illegible]
త్రాతలమున । నలఘుదుర్వారశీతాహస్సమితికంఠదఘ్న [illegible]
లలోన । వాసంబుచేయుచు మాసర్వ్వయుననాయునా [illegible]
నశనవిధి । క్రమముగాదాల్చి వల్కిభ్రాజితనుడు । [illegible]
భాస్వజ్జటాప్ర । దేశుడై నిస్తరళహృత్కృశేశయుండు । [illegible]
చుండెసూరాన్వయుండు॥

శా॥ ఈమాడ్కిందపమాచరింపభృగు మహాసిగ్రా [illegible]
నుకం । పామూంచన్నయనాంచలుండగుచు నవ్యాగ్నిచ్ఛ [illegible] ।
స్వామిగ్రామణిచెంగటన్నిలిచె నీశానుండుదాదొల్లి సు । [illegible]
వదగ్రదేశమున నాస్థంగ్రాలుచందంబునన్।

క॥ ఈతెరగునబ్రత్యక్షుం । బైతాపసమౌళిభృగుడు [illegible]
డాగో । త్రాతోయదవాహుంగని । చేతోమోదంబెసగ [illegible]
దూర్తిన్

ఉ॥ ఏలికమిన్నతావక హృదీప్సితముల్ఫలితంబులై చనున్। [illegible]
లికనీతపంబుపరుపక్రియజూపకుమీతదగ్నికిం । దూలికలయ్యె [illegible]
లనుజ్ఞనొసంగితి లెమ్మటంచుభా । మాలికులీనుపైజలి [illegible]
కమండలూదముల్॥

క॥ అవనీశ్వరుశీర్షముపై । కవిగురుడు కమండలూదకంబులు
ల్కన్ । దవిలినతపశ్రిమమువిడి । పావబాసినవీతివహొగ్రము [illegible]
లింగెన్॥

క॥ రాజన్యుడుభృగుపాదన । రోజన్యస్తోజ్వలచ్ఛిరోదేసుండై ।
సౌజన్యంబునవతియిడ । భ్రాజన్యాయుడలమాని రాజిల్లనిమెన్॥

మ॥ పరితుష్టాత్ముఁడనైతి నోసగరభూపానీతపశ్శ్రీకిబల్వురసత్పుత్రులవిక్రమాఢ్యులభవల్లోలాత్ములందొక్కఁడుం । దరిగాంచుంగులదీపకుం గఠినచేత స్సారుగాంచుఁ భవ । త్తరుణీరత్నమొకర్తెయన్ననృపకాంతల్గోరిక్కఁపర్ణాశితోఁ॥

ఉ॥ తారువచించిరిట్లుగుణ ధన్యవదాన్యవతంసవిక్రమో । దారులబల్వురన్సుతుల దాగను నేతరలాక్షివంశవి । స్తారకుఁడేకళావతికె సం గునిజంబెరిగింపుడన్నన । వ్వారిజసంభవాత్మజుడు వారిగనుంగొనిపల్కె నాదృతిఁ॥

క॥ మీరేగతిగోరుదురో । యారతింబుత్రులుదయమగుదురన నయో । ధ్యారాజాగ్రమహిషిమధు । ధారాధారోక్తి ననియె ధాత్రాత్మజుతోఁ॥

చ॥ ఘనగుణవంశదీపకులు గానికుమారకులెందరేలస । త్తనయుఁడొకండెజాలు ఫలితంబుగఁజేయుమునాదుకోర్కెనా । విని నృపదారరెండవది వేగ వచించెమునీంద్రబుత్రునో । కనిగనుటెంత పెద్దయొసఁగంగదె నాకమితాత్మజన్ములఁ॥

చ॥ అనవుడువారికాకరణి నాయతిరాజువరంబులిచ్చియొ । య్యనృపుంగో వచించె భవదగ్రకులాంగనకొక్కపుత్రకుం । డునుదరువాత దానికి తనూభవులర్వదివేలుశౌర్యవ । ర్ధనులుదయింత్రుతద్విధము తజ్జనుతాయెరిగింతువిన్మికఁ॥

చ॥ క్రమముగనగ్రభామిని కొకండును రెండవదానికొక్కతుం । బముప్రభవించుదత్ఫలముప్రస్సియు షష్టిసహస్రబీజసం । ఘములిలదేజరిల్లునవిగ్రచ్ఛరనాజ్యఘటంబులందునె । య్యమెసగనిల్పగాగొమరులై వెలుగొందుదురర్కవంశజా॥

క॥ అనిమానిపల్కివీడ్కొ । ల్పినసాకేతంబుఁజేరివిశ్వధరిత్రిఁ । దనదక్షిణదోరంతర । ముననిడిపాలించెరాజపుంగవుడాస్థఁ॥

క॥ ప్రియలిద్దరితోనిజపురి । కయనయవిధిసార్వభౌము డరు

దెంచినఖా। శ్రియుడయ్యెననినసూతుఁ । నియములడిగి రవలికథమ
నీషోత్సుకులై॥

మ॥ నతహృత్కంజవిహారహారసుర కాండగ్రావరాజేందుభా।
సితకీర్తిద్యుతిసారసారహత దుశ్శీలాది తేయానుహృ। చ్ఛతఘోరాంగ
కవారవారణపివ త్సర్వంసహాభృత్ప్రిమం। డితదుర్వారశ తారతారగు
డిపూడిగ్రామవాసాచ్యుతా॥

క॥ మధురాక్షసాహితసుధా। మధురాలపనాభిధామమదనజన
కసా। మధురీణజనవినుతనల। మధురాజరతీశరూప మంచదహీశ॥

తోటకము॥ సదయాసదయాత్మకసాధుమన। స్సదనాకదనాగత
శత్రుజయ। ప్రదరావిదురాదికవర్ణితపా। రదనారదనాగపరమ్యయశా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమద్దక్షిణామూర్త్యష్ట మూర్తిదాక్షిణ్యానులబ్ధ
కవితాసార శౌనకగోత్రా రామపటీరసుభద్రాంబికా
పిచ్చయామాత్య కుమారతురగాన్వయ పయ
స్సాగరాభోగ తారాజార వేంకట కవిధీర
ప్రణీతంబైన నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యా
నంబను మహాప్రబంధంబునందు
ప్రథమాశ్వాసము.

నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యానము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీమద్భీమాన్వయతిమి । ధామవదాన్యాగరామదానవదదవ ।
ద్మామహిళాధిపనుతస । ర్వామరగుడిపూడిహారిదయాంబుధిలహరీ॥

గీ॥ అవధరింపుముశౌనకాద్యఖిలపారి । కాంక్షులనుగాంచిపల్కె
నక్కథకమాళి । సంతతికినేగిక్రమ్మరసదనమునకు । సగరుడరుదెంచిరా
జ్యంబునలుపునపుడు॥

క॥ దాహృదరమసగరవరా । రోహాలుధరియించి రసితరుచులు
గుచాగ్రా । రోహములయ్యె బాధో । వాహములపరంజగట్ల పైకిడిగు
గతిన్॥

ఉ॥ చిట్టుములుద్భవించెనిరుజెక్కులకుం దెలుపగ్గలించవే । మ
ట్టిరుచించెనాలుకకు మధ్యమసీమసమృద్ధిగాంచెనీ । ర్వట్టుశరీరమంతట
విభావిభవంబువహించెనారుదా । రట్టిగమేచకచ్ఛవిభరించె నిలాపతినా
తిదోయికిన్॥

సీ॥ కళుకువజ్రాలకమ్మల తళుకులనజెక్కుగవసార తరగౌరకాం
తులూర । తరళకీలితనీల వరనీలరుచిబారె నాకుచాంచలసీమనల్పబ్రా
మ । నాపన్నసత్వదం భావాతదినసరి ద్భంగోత్కరముజాయవళులుమా
య । నెదనుండబనిలేక మదనుండరుగబైటనుంచు ముల్కులలీలనుమ్మి
గ్రాల । కుచములుజెన్నారనూగారు రుచులమీర । శ్రాంతినిండారగమ
నంబునల్లవార । వరుసనవమాసములునిండెవార్ధిమేఖ । లాసుధాభో
జిరాజకళావతులకు॥

చ॥ ఫలదములైగ్రహంబులు నభంబునమంగళరాసులందుశో ।
లశుభవేళహేళికుల వృద్ధికరుంగొమరుగ్సుకేశినీ । జలరుహాగంధి

గాంక్షఁ గడచంద్రముఖీమణికుద్భవించెన । వ్యాలసారకాయబీజసమవాయసహాయమునాధ్వపాయమై॥

ఉ॥ ఆసారకాయవిచ్చి విరియంబడనర్వది వేలవిత్తనా । లోనరిలేఁ ధరిత్రిఘృత యుక్తఘటంబుల వానినన్నిటిఁ । వాసిగనిల్పగానవయవచ్ఛటలేర్పడి శాజకాళిమై । భాసిలె సార్వభౌముఁడును బంధుజనంబులుసంతసింపగఁ॥

గీ॥ జాతకర్మాదిసంస్కృతుల్సల్పి మొదటి । పట్టికసమంజసాభిఖ్య బెట్టికడమ । కొడుకులకు వేరువేరుగా నిడగజేసె । నామకరణంబులాధరానాయకుండు॥

సీ॥ పొరలనేర్చిరిరిపూత్కరము న సాంబుజాంతర దేశములభీతి బొరలుచుండ । బారాడనేర్చిరి ప్రమదంబు బంధుహృత్క్రోడంబులందు బారాడుచుండ । నిలిచియుండగనేర్చి రలఘుమోదంబుదాదుల డెందములజాలనిలిచియుండ । నడచిపోనేర్చిరెన్నఁగ పన్నగస్వామిపడగలన్నింటినడచిపోఁగ । పలుకనేర్చిరి కపురంపుపలుకులొల్క । నాడనేర్చిరిదిక్కులల్లాడుచుండ । సగరసర్వంసహాతలేశ్వరుడుగన్న । తనయులకు బాల్యవైభవమెనయునాడు॥

చ॥ కులగురుఁడౌవసిష్ఠముని కుంజరునాజ్ఞ నిజప్రియాత్మజా । ళులకొగిచౌలముల్ వడుగులుంబొరయించి యనంతరంబవి । ద్యలుగ్రహింపవారికి మహాత్ములనొజ్జలబెక్కుమందిరా । త్రిలకుడమర్చినిల్పెనృపతిప్రమదఁ ప్రమదాబ్ధిదేలగఁ॥

సీ॥ బహుభాషలార్జించి బలువిపుల్శోధించి నీతిశాస్త్రంబులన్నియునునేర్చి । శ్రుతులభ్యసించి విశ్రుతధనుర్వేదముదెలిసి పురాణపాళికలెరింగి। యితిహాసముల్కథల్మతినాకళించి శాస్త్రంబులాందోళించి సాములెల్ల । ఖురళికాంతరములగరచిసన్మణిమంత్రముల తెరంగారసియలఘుహారుల । నరదములనేనుగులమీఁది కురుకువిధము । బడసిఖేటాసితోమరప్రాసకుంత । ముద్గరగదాదికౌశలంబులమెలంగి । రలవబలసాగరులు సాగరులుక్రమమున ॥

ఉ॥ కోకపయోధరల్ కుటిలకుంతలనుత్పలలోచనల్ ధరి । త్రీక టినబ్జకంధర సరిత్ప్రృథులోర్మివళిల్ సుధాధరల్ । కేకయరాజనందిని సు కీర్తినినయ్యసమంజసుండుశౌ । ర్యాకరుడాడె పెండ్లినుహృదగ్రణులార్యు లుబంధులౌనన ॥

ఉ॥ ఆతనికంశుమంతుడను సద్భుతచర్యుడుగల్గెనర్యనీ । కాతి భయంకరుండు పరుపాంశునిరాసితపంకజాతుడు । ద్యోతితకీర్తిమందరహి తుండురు పుణ్యజనావనుండున । ద్వాతవికాసకారి వసుధావలయప్రవి హారహారియై ॥

క॥ చాలన్నాలిమితోసగ । రేలానాయకుడు గేశినిందుముఖికే డున్ । లాలింపనంశుమంతుడు బాళింజేకొనియెగళలపాళింధాత్రిన్ ॥

గీ॥ తగినసంబంధములుదెచ్చి తనయసమితి । కెల్లనుద్వాహము లుమహీవల్లభుండు । జేసెనసమంజసుడుదుష్టచిత్తుడాతతాయి । యగు చుగలచెనయోధ్యాపురంబు ॥

సీ॥ ఊరివీధులనాడుపౌరార్భకులబట్టి సరయూసరిద్ఘోరపమితిపై చు।స్నానంబుజేయువా స్తవ్యాళికలశబృందములగాధజలాశయములనూ కు । పురిలోనజెరలాడుతరుణీమణులకోక లూడ్చి తెన్నునకడ్డముండిన వ్వు । జనువారిచరమదేశముజేరిమెడవంచి పైనెక్కినడిపించిపరిహసిం చు । భవనములుగాల్చిబిట్టుచప్పట్లుగొట్టు । బెద్దలేతేర గనుబిట్టబిగిసి యుండు। నట్టియసమంజసునిపైమహాగ్రహంబు । నిండినగరోర్వరాఖం డలుండుబల్కె ॥

చ॥ తులువతనంబునన్ బుధవధూమణులంగలగించిచిన్నిపా । పలసరయూప్రవాహమున జారగవైచితనూనపాచ్ఛిఖా । వళినిలయంబు లంగెడపి వైచినసీచునినిన్నుపట్టిగా ।దలచిసహించినన్ వెతగదాజగదా క్రమకీర్తిశాలికిన్ ॥

క॥ నిర్జనుజద్వీపంబున । దుర్మార్గుడవైననిన్నుద్రోయింతుభవ । త్కర్మంబిటుఫలియించెన్ । బేర్మివిడువుమింకజన్మపృథ్వీస్థలిపై ॥

చ॥ అనివచియించి యానరవరాగ్రణి దండము రాయిజేసి యా। యసనతి దూరదేశమున కంపె కుమారులు బంధులాప్తులీ। రనికృపదాల్చిచండ విభిక స్థలజేయకయుండిరేనియే। యనువున నాజ్ఞ జెల్లు మనుజాధిప కోటుల కుర్వరాస్థలిన్॥

సీ॥ ఉరగేశ్వరస్ఫుటోత్కరము లుత్పాతలూఁగగ విహార ముసేయ గడగుచుంద్రు। శింశుమారరథాంగపుంశు మద్గ్రిహ ముఖ్యములుదూల ద్రిప్పుదురలఘుపటిమ। దిగధిపగ్రామణు లైగడ దత్పు రసాల కుడ్యముల్గూల నూకుదురుడాసి। సంగడంబులుజేసి సప్తాద్రుల నుమింటి తుదిదాకజిమ్మి పట్టుదురుగెరలి। చెదర నార్తురు నెలలోని జింక పోతు। నర్కవాజుల జూలూడ్చు రడ్డగించి। క్రూరులై సర్వవిష్టప క్షోడభయద। చారులై ధాత్రిసుమతి కుమారులపుడు॥

గీ॥ ధారుణీస్థలి నిట్లుదైవారునిజకు। మారవరులును మనుమడాత్త ఘనశాస। నమునవర్తిల్ల సగరభూనాథుడేలు। చుండెనఖిల వసుంధరామండలంబు॥

మ॥ సకలద్వీప మహీప భూరిమకుటస్థానోజ్వల త్పద్మరా। గకలాపాంశు పరంపరానిచిత పత్కంజాతు డుర్వీశతా। రకరుండాసగ రుండు నిండుకొలువై ప్రాజ్ఞచ్ఛటన్ మిత్రరా। జకులంబున్ గురుమంత్రులన్ సుతులనాస్థన్ గాంచి దానిట్లనెన్॥

శా॥ సర్వారాతి వరూథినీమదతమ స్సంఘాత సూర్యాయి తా। ఖర్వోత్తుంగ పరాక్రమాన్విత భుజాకాంతుండనై యర్ణవాం। త విశ్వంభర యంతయేలితి ననూనశ్రీలు గైకొంటినం। తర్వాణుల్గొని యాడవీరులగు పుత్రశ్రేణులన్ గాంచితిన్॥

క॥ చాలన్ గాలముదాటె వృ। థాలంపటగాడె యివ్విధపు సంసరణో। ద్వేలాంబుధి ప్రాలుటయిక। నేలవితర్కింప నొకటి యేను దలచితిన్॥

క॥ అదిమెట్టిదంటిరేనివి। శదమూర్తిసుమేరు గూర్చి స్తవ

సంబోసరిం। చెవ రాజయోగ్యములు విూ। హృనయంబున నెంచి, జెప్ప
డిపుడశోకదానిన్॥

ఉ॥ నావినివారలందరు జనప్రభుశేఖర తావకాస్త్ర రా। జీ
వమునందు మెచ్చోదవ జెప్ప సమర్థులు లేరరుంధతీ। దేవిమగంబుదక్క
కులదేశికు నాఘను వేడి జేయుమ। య్యావరయజ్ఞమున్న నృపుడాయన
కంజలిజేసి యిట్లనెన్॥

క॥ మునులకుమేటి వివనజా। సనుసూతివికులగురుడవు శా
స్త్రజ్ఞులలో। ఘనుడవు మిమ్మానభలో। గనిపల్కతినానతిండు గరుణా
మూతిన్॥

క॥ అనినన్వనజాసననం। దనుడిట్లనిపల్కె ఘనఘనాఘనగ
జా। నినదప్రతిమోన్నతినో। దినపృథుగంభీరవచన నియతిన్ప్రీతిన్॥

క॥ సగరాధిప హయమేధము। సగరానిఫలంబులున్నె త్వా
పాలమరు। న్నగరాజముగాదేసే। యగరాదే దానిసత్క్రియాశీలుడ వై॥

శా॥ పంచైనోమహి భృచ్ఛశౌరవచుపపాప క్రూరమత్తేభ
రా। ట్పంచాస్యంబు హృదీప్సితార్థ దనుపర్వస్వారుహంబై ప్రకా। శిం
చున్ రాజులకశ్వమేధము సుధాశిస్వామిచే మున్ను జే। యించంబేసును
డివితానములు నూరిష్టక్రియాసిద్ధికై॥

ఉ॥ నావుడు సార్వభౌముడు వినమ్రతతోనతులాచరించిన।
ద్భావమునీంద్ర యీక్రతువపార కృపారస ముప్పతిల్లన। న్నేవిధిజేయ
జేయుడొమహీన్ ధిషణుండు బలారిచే సుప। ర్వావళి కెల్ల హర్షమొ
దవంబొసగింప నొనర్చువైఖరిన్॥

గీ॥ ఇవ్విధమునబల్కి యిలరేడు నిజసుతా। వళులజూచి
వింధ్యవసుమతీధ్ర। శీతశైల మధ్యసీమ నీక్రతుకుజూచ। రింప వలయుదగిన
రీతిమీరు॥

మ॥ క్రతుశాలల్రచియింపజేయుడుసమగ్రద్రవ్యధాన్యచ్ఛటల్
జతగూర్పందగు యత్నముల్సల్పుడీ సమ్యక్సమిత్పాళులం। చితపుష్ప్రసు

క్రన్నషపం క్తులన్ గడువడిన్ జేరంగ జేయుండు మీ। రతిభద్రంబుగనంచు నంశుమదభీఖ్యాకున్న న్వపౌత్రాగ్రణిన్ ॥

క॥ కనుగొ మునిరాజులుగల। వనములకున్ బుధులనంపి వారలనెల్లన్ । మనయాగమునకు దెమ్మా। జనవిభులన్రానొనర్పు సౌన్యనిధీ॥

క॥ అనిపల్కి శ్రౌతవిద్యా। ధనులువిపశ్చిత్కులావతంసులు దనచు। శ్శైనయన్ దత్కార్యాలోచ। చనలమహాసక్తి తద్రాసావిభుడుండెన్ ॥

గీ॥ అంశుమంతునిపనుపున నవనిదివిజు। లాశ్రమంబులకరిగి హృద్యమగుభక్తి। సగరుహయమేధ మెరిగింప నంతనంబు। దొరలనల్లెను జడదాటదొరలదండు॥

సీ॥ హారితనారద పిప్పలాదకణ్వకణాద శాతాతపాత్రేయ జైమినులును। చ్యవనజాబాలి గాలవమండపాల మార్కండేయ మాండవ్యగౌతములును। మాండకర్ణ సుతీక్ష్ణ శాండిల్యపులహాంగిరస భరద్వాజగర్గవ్రతులును। శక్తిమైత్రేయ కశ్యప పులస్త్యగస్త్య కౌశికాష్టావక్రకర్దములును। మరియును సమస్తరాజర్షి మహీసురర్షి। నిర్జరర్షి వితానమానేలరేడు। గరవుతత్తడి జన్నంబుగాంచువేడ్క। నరుగుదెంచిరి సాకేతపురికి గూమిన్॥

ఉ॥ ఈగతిబానవాలు దొరలెల్లను రానెదురేగుదెంచి భర్గాగసమానధైర్యుడు నరాధిపమౌళి నిజాగ్రగహ్వారీ। భాగముజత్రరూపముల భాసిల హాటకరత్నజాలకా। భోగకరీటమౌముని సమూహ పదాబ్జము లంట మ్రొక్కుచున్॥

క॥ కొనివచ్చివారినుచితా। సనముల గూర్చుండబెట్టి జనపతితత్పా। వనపద సేచనజలములా। తనపైజల్లుకొను చద్య ధన్యోస్మి యనెన్ ॥

శా॥ ప్రాలేయాచల వింధ్యమధ్య ధరణీ భాగంబునన్ యజ్ఞ

శా॥ లాభిల్ రాజ నివాసముల్ మునినికాయశ్రేణులు న్మందురా। పాళుల్ వారణ గేహము ల్భటజన వ్రాతాలయంబుల్ సమ। జ్యాలేఖల్ ధనధాన్యధామములు ప్రోద్యద్వాస్తు విద్యావిధిన్॥

క॥ గట్టిపనినలరుతక్షుక। ధట్టంబులచేతసగర తనయులువరుస। గట్టించితజ్జనులచే। కొట్టించిరిదారుపాత్ర కోటిరయమునన్॥

మ॥ సనిగల్కండులు తండులంబులును మాషశ్రేణులు వ్రాజమా। ష నికాయంబులు గోదుముల్పెసలు దక్షాన్నంబులన్నాసులై। పెనుగట్టల్పలె తేజరిల్లదధి సర్పిక్షారదుగ్ధేక్షుగో। స్తనులుం గ్రాలె సమృద్ధిగా నృపసుత వ్రాతంబులై యచ్చటన్॥

క॥ ప్రేమన్ సమిన్ముఖములుఁగు। హోమద్రవ్యంబులెల్ల నొనగూర్చినయ। శ్రీమెరయకాయగూరలు। దామందమరించి రాజధానికి వేగన్॥

ఉ॥ వచ్చినిజాత్మజుల్ సకలవార్తలు దెల్పిన చక్రవర్తిదా। నచ్చటికేగనెంచి సచివాప్త భటాదిజనాళితున్న గా। బుచ్చియు బంధుభూమి పతిపుంజముతో జని యజ్ఞవాటికన్। జొచ్చితుణంబులిచ్చె పరిశుద్ధతరర్త్విజ పాళికాదటన్॥

గీ॥ ఇవ్విధంబున దీక్షవహించిసగర। భూమహేంద్రుండు పుత్రుల భూరిబలుల। జేరరావించి యజ్ఞవాజినిటుదెండు। వసుధనంతట ద్రిప్పి తేపలయునసిన॥

సీ॥ అమితధారావిలాసమున జెన్నగుదాని సమధిక కాండమై యమరుదాని। ఘనతదావర్త సంఘాతంబుగలదాని విశదప్రవాహమై వెలయుదాని। నిబిడమాకీర్తికి నెలవైబరగుదానినిస్తుల ధ్రువశోభ నెగడుదాని। వరుణాశ్వసమితిలో బడిపోవజనుదాని కవికాస్పదంబైన గరిమదాని। భావికాలాగత సురాపగావిశేష। సూచ్యమానాధ్వరహరినిసుభటులపుడు। దెచ్చినిల్పినరుత్త్విక్కత్రియువిభుండు। గాంచి హర్షించి చెంగట గదిసినిలిచి॥

మ॥ జగతీచక్రభరంబశేషము భుజాసర్పేంద్రునందుంచి శౌ
ర్యగరిష్ఠస్థితి దేజరిల్లు సగరజ్యాభర్తఁ వార్వంబుదీ। నిగడుంరక్షణసేయ
దత్తనయు తెంతేడాసియున్నారు ప। ట్టగవచ్చుఁ నృపతుల్పరాక్రమ
నిరూఢశ్రీవ్రతుల్ మేదినిఁ ॥

క॥ అనియీగతిఁవ్రాసినశో। భనకాంచన ఫలకమశ్విక భా
గంబునస। య్యానగట్టించి నిజప్రియ। తనయుల వీక్షించిపల్కె దయవై
వారఁ॥

గీ॥ తనయులారసవాశ్వంబు ధాత్రిదిగుగు। వేళనేవీరవరు
లాపి విడువకున్న। బలిమివిడిపించి పర్వేలమెలగజేసి। ధెండఖండపరా
క్ర మాదిత్యులనగ॥

గీ॥ ఇవ్విధముసబల్కి యిలరేడుదీక్షతో। నుండెనంతసాగ
రోత్కరంబు। సప్తివెనుకబోవ సమకట్టునెడతద్ధ। యంబు మాయమ
య్యె నద్భుతముగ॥

క॥ అనవినికథకుంగనుగొని। మునులిట్లనిరపుడుజన్న వుంద
త్తడిచే। కొనిమాయావిధినెవడరి। గనోదెల్పుము మాకుసూత కీర్తిఁ
సమేతా॥

ఉ॥ నావినిసూతుడిట్లనియె। నాకమునందలపాకహుండయో ।
ధ్యావిభునందనుల్ ప్రబలురైదిగధీశులనోర్చి సర్వలో। కావళినేలజూతు
రకటా శకటార్యవతారమొందుగా। కీవసుధఁజయింపగలరే యిలరేడు
లు నిర్జరాఘములు॥

క॥ భువిగపిలాచార్యుడుహ। ర్యవతారము తద్ధ్రగన్ని కా
హుతులైబి। ట్టనయుదురని తలచియునజ్జవనాశ్వము దొంగిలించి సాహ
సవృత్తిఁ॥

చ॥ అరిగితపస్సమాధి జనితాయతసౌఖ్యము నొందుచున్న
యా। సరసునిజాంతికద్రువున సంధిలజేసి పురందరుండుని। ర్జరపురికేగెన
మ్మఘతురంగము వోవుటగాంచితంద్రికి। త్తైరగెరిగించినఁ సుతతలింగని

యజ్జనాథుడిట్లనెఁ॥

ఉ॥ తేజియదృశ్యమాయెనని తెల్పఁగనేటికి బుత్రులారస। వ్యాజుడెవండొ యీమహితయజ్ఞము మాపఁ నెంచి గైకొనెఁ। వాజిని విష్టపత్రయ నివాసులనారసి దుష్టపాళితోఁ। నాజికిదారసిల్లి యెటులైన మఘాశ్వముదెండు పొండికఁ॥

క॥ ఏమరిలిమిసవనాశ్వము। నేమనుజాశనునికృత్య మిది యగునోయిం। కేమార్గము దొరుకున్నన। కీమఘము నిరంతరాయ మెట్లగునొకదా॥

గీ॥ సవనమభిమంత్రితంబై ప్రశస్తమొందు। చుండెమనుమ నితోదీక్షనుంటినేను। తొలుత తెరగంటి వీడెక్కి కలయవెదకియవల మ ధ్యమలోకంబు నరసిపిదప॥

క॥ ఈజగతిఁ మీరొకొక్కక। యోజనమాత్రముగ ద్రవ్వ యురగస్థలిబా। బాజాడదీసి జేకొని। రాజనదేదర్ప మూరరాసుతులార॥

క॥ అనిచక్రవతిఁ నిజనం। దనులం బనుపంగనాకనగరంబు నకుఁ। జననిశ్చయించివారుప। యనమైరి ధృతానితాయుధాటోప మునఁ॥

సీ॥ కరవాలశూలముద్గరభిండివాలత్రో మరముఖాయుధపాళు లిరులనీన। నలఘుపతాకరేఖాగ్రాంశు కాశుగావళులంబు ధరకదంబములదోల। దోస్ఫాలనధ్వని స్తోమఃబుసింహనా దములజాండకరండతలముప్రీల్ప॥ చరణఘట్టితధరాచక్రనిర్యత్పాంసు నిచయంబు దెసలంది నింగి ప్రమింగ। నడిచిరిమరాద్రి జేర జండతరపటహ। ఘాంకృతినిరస్తదిగిభఘటావిశాల। కర్ణకోటరులగు తద్గ్రావకటక। పటలి కెక్కిరి తస్మృగప్రతతిబర్వ॥

మ॥ గరుడవ్రాతముజెట్లబట్టె తొలుతన్గంధర్వ సంఘంబువే। గరిచెఁ ఘూసము గాటిపావలగుచుఁ త్రా బారిరారుద్రులా। తురులై నిర్వ సుపాళులట్లు వసుపంక్తుల్వోయె నవ్వేళసా। గరులుద్యత్ప్రతి భా

ధ్యులై దివిజలోకంబెఱుఁగ వార్తాశ్రుతిన్ ॥

క॥ సగరకుమారులు నిర్జర। నగరమునకు సవనవాహన ని
మిత్తముబి ట్టుగ దాడివెట్టి రనివిని। దిగులుననిట్లని తలంచె దేవేంద్రు
డెదన్ ॥

చ॥ సవహయమేనుగొన్న కథసాగరు లెట్టు లెఱింగిరో క
డున్। జవమున వీరలిచ్చటికి సాగుదురే మదిగాంచకున్న బి। ట్టవియగ జొ
చ్చెదెందమహహా హరిశంకర వేధలైననే। దవమతిబొందరే ప్రకటితా
హవదోహలులై యెదిర్చినన్ ॥

క॥ కడజన్న కర్జమునకున్। దడవినపనియేమి దేవతాపురిగప
న్నుల్లడువడి నాకమున్న్। యెడరునకుం దొలగుటొప్ప దేనాకనుచున్ ॥

సీ॥ దివ్యాంగయజ్వశూరవ్యూహములతోడ నప్సరస్సమితి
శాయంగజేసి। చతురగ్రఘ్ములను ధర్మశాస్త్రంబును దార్చినట్టి ప్రాజ్ఞ ని
పనికాయములననిచి। సకలదానములిచ్చి శాశ్వతకీర్తి జేకొన్న వారల
నల్ల కొల్లజేసి। వరసుధర్మాముఖ్య భవ్యవస్త్రాతర్కరంబుల గోచరపు
పట్టులనుమాటి। కలసిముప్పదిమూడు కోటులనుసర్వ। లును జయం
తుండు శచిరాగ ఘనహయుండు। డాగెనూర్ధ్వజగత్ప్రకాండముల గాం
డ। ముయనార్చుచు సాగరుల్దవిలిరేచి॥

చ॥ త్రిదివముజొచ్చియచ్చ టెవరింబొడగానక నద్దిరయ్యొ
యూ। పదపుదొరంగి పోయిరొకొ పాకవిరోధి మరుద్వరూధినుల్। క
దనవిభీతులై యనుచు గాంచినుతించిరి తన్నికాయసం। పదలును వై
జయంత ముఖమంగళ సాధకళావిలాసముల్ ॥

మ॥ బలజంభ ప్రముఖ ప్రచరజయ వ్యాపారముల్ డగో
డలయందారసి వీరశేఖరుడు పీడాప్రీడలేకిట్లుపీ। ఘులకుంగన్పడ జేసెక
ల్లకథలస్తోక ప్రతాపంబుతో। దలపడ్డన్నతోడ నమ్మిదము గోత్రద్వేషి
వంచోస్చుచున్ ॥

గీ॥ వేలుపులవీట నిల్లుల్లిల్లు వెదకివెదకి। కోటకొమ్మలనెగబా

కి గోపురముల। కెక్కి నందనవనిలోని జేగియారసి పవనధారాట మక్షి గోచరముగాక॥

ఉ॥ మేరువుమీదనుండి పుడమింబడదూకగ రాజనందనుల్ ధారలునూరుగల్గు బెడిదంబగు కైదువుపిండిదాకిన। ట్లీరస గ్రుంగె భూభరపు టేనుగలుక్కఱి మ్రొగ్గనిర్జరా। గారపు శృంగముల్గదలి కంపము నొందె తదూర్ధ్వలోకముల్॥

సీ॥ ఉదయాద్రి మృగభయప్రదముగా నార్చి యవ్వలబాసి చని చక్రవాళమొరసి। దర్దురమలయగోత్రయమాలయములు గ్రద్ధన దాటి కడగట్టుదాక దరిసి। తారస్త గిరి గ్రుంగ దత్కూటముల కెక్కి తరువాత వలయ భూధరముగాంచి। ప్రాలేయసానుమద్రాజగుహాదేశములు జొచ్చి తుదనెచ్చు మలకుబోయి। చివరకవధికుభృత్తుంగశృంగపటలి దొరసితచ్చుర మోగ్రాఘ దుర్భరాంధ। కారమొక్కటదిలకించి కంపితాంగు। లగుచు గ్రమ్మరి సగరరాజాత్మభవులు॥

ఉ॥ జన్నపువార్వమెచ్చటికి జన్నదిగానక సర్వకుంభినీ। భృన్నగికీవనుత్నినాకి వేసటతో మనకత్తశాని జే। కొన్నదురాత్మునల్లిదిను కోనటిద్రైయె బలుకండట చుదా। రెన్నుచుగన్నవాని నలయింతురు ద్రుంతురు హేతిసంహతిన్॥

సీ॥ పల్లెలూరులు వనప్రతతులు పక్కణంబులుగట్లు కోనలుకొలకులగములు। ప్రపలుకోటలు జప్పరాలు నుద్యానముల్పందులు గొందులు సావడులును। మందురావళులు సామజశాలలురురాజధానులు పేటమొత్తములుపొదలు। మఠములువాగులు మరుగులుడొంకలు బీళ్లుతీర్థోర్వ్యాలు గుళ్లుగలయ। వెదకివెదకి సర్వవిశ్వంభరనుయజ్ఞవీతి గానలేక భూతలాధిపతికుమారులొక్క పట్టున జేరియా। కరణి మొండ్రౌరులనుగాంచియనిరి॥

మ॥ హరిపాటచ్చరు డక్షిగోచరుగాడాహా ధరిత్రీధ్రభిత్పురి నేనిన్ ధర నేనియుం గెచట నస్తోకోద్ధతిం జూతము। త్తరిధారాటము గాన

కెక్కెఁ జనకుం దర్శింపఁగా బోదమం। దరమాభోగి జగత్ప్రదేశము గనఁ
ధాత్రిం బెగల్చఁ దగున్॥

క॥ ధరఁ ద్రవ్వియురగలోకం। బరసిహరిందెందు జీవరకనడే
మఁ భూ। విరుడదిమరువక యూగ। హ్వారిభేదింతమని సగర వసుధేశ
సుతుల్॥

మ॥ శతకోటిప్రతిమోగ్రశూలవితతుల్ సాగుల్ల నిత్రంబు
లుం। శితకుంతంబులు దోముర ప్రకరముల్ శీర్వాళికుద్దాళసం। తతుల్
న్ముష్టి దాల్చి వారు జగదండంబు గర్జించి గ। ర్వితులై త్రవ్వఁగ సాగి
రుర్వరమరుద్రింఛోళి భీతిల్లఁగన్॥

ఉ॥ గట్టులఁబోలినట్టి పెనుగడ్డలు దీర్ఘపుగడ్డపారలన్। ద
ట్టిపెగల్చి పర్వపము దాల్చిన పోలికనొక్కటొక్కటిన్। బట్టితటంబు
పైకెగర బారఁగవైచుచు పర్వతాళిఁజూ। పట్టిననెట్టిరొడ్డులకు పట్టగలిం
చి కుభృత్కుమారకుల్॥

ఉ॥ లోతునడుల్లుమన్న జనలోక పతిప్రియ నందనాఘ
మెం। తేతడవబ్బు నైతటికిదియని దేలనటంచు గొబ్బునన్। వాతికి జేర్చి
త్రిమ్మంగుచు జనంబునకొక్కని కొక్కయోజనం। బైతనరంగ త్రవ్విరఖి
లావనినందరు చక్రవైఖరిన్॥

గీ॥ ఈకరణినాగలోకంబు దాక యోజ। నంబు లర్వది వేలు
భూనాథసుతులు। వసుధ బెగలింప ఫణిజగ ద్వాసులయిన। కాలకేయు
లు విస్మయాక్రాంతులగుచు॥

మ॥ ఉరగావాసమిదేడ భూమినరులోహో త్రవ్విమేనాడు
వ। చ్చిరిగర్వోద్ధతినిట్టులన్నన ముపేక్షీభూత వృత్తిన్ గృహంబో। త్కరము
ల్వాయక యున్న దారిగొని మర్త్యగ్రామణుల్ రారెయో। కరణింజు
ల్కనియైతిమింక సమదోగ్రస్ఫూర్తిన్ దాకందగున్॥

క॥ అనితలచివారురణసా। ధనములుకంఖాణగజ రథంబుల
తోలా। కనికాయములర పెండ్లికి। జనుపగిదిం దరలిరుగ్ర సమరా

కాంతుఁడ॥

ఉ॥ సాలకటంకటేయులు బిసప్రసవాసన దత్త సద్వరో।
త్తాలతర స్వయాన్వితులు దారుణమూర్తులు కాలకేయుల। క్కాలము
నందెసంగెను తెగల్ ద్వివిధంబుగనై యుగాంతపుం। గాలునికోరమీస
ముల కైవడిలోక భయంకరాకృతిఁ॥

క॥ ఇరుతెగల రక్కసులనా। గరులపయిన్నడుచువేళ గగన
మునిండెఁ। పరుషతర పటహధ్వాంకృతి। చరణవినిర్దళిత భూమిచక్ర
రజంబుఁ॥

మ॥ పటహధ్వానము లాలకించి వసుధాపాంసు చ్ఛటల్
గాంచిది। క్తటముల్ దుల్లెను రీతిజూచి సగరక్ష్మాజాని పుత్రాళులు।
త్కటరోషంబున నుండొరుంగని యహాలోకయ్యంబుగావింపని। చ్చటి
కేతెంచద రెవ్వరో బ్రతుకులెంచఁ లేవ కోపీరికిఁ॥

క॥ అనిగర్జిల్లుచుధాత్రిఁ। ఖననము సేయుటలువిడి గాఢ
ప్రతిఘుఁ। గనుదమ్ములనింగలపుఁ। దునకల జడిగురియ నేర్పుతో
వ్యూహవిధుల్॥

శా॥ శృంగారించుచు తోమరంబులు ఖరాశిశ్రేణులుంశూ
లముల్। సింగాణుల్దోనలుంబరశ్వథ గదల్ ఖేటంబులుం ప్రాసముల్
రంగత్పట్టిసభిండివాలములు దుర్వారోద్ధతిం దాల్చిచో। రంగేళీగతి
బాల్చిరారని రణారంభంబునంసాగరుల్॥

ఉ॥ అక్కడిరాక్షసప్రవరులందరు డాయగ వచ్చిధారుణిఁ।
వ్రక్కలుసేయజొచ్చితి రవార్యమదంబున నింతసేయమీ। రెక్కడివా
రలెందు కొరకిట్లొనరించితి రింకప్రాణము। ల్దక్కవు నిక్కమక్కట వి
ధాత్రుడు మీకిటువ్రాసె పోభువిఁ॥

క॥ అనవినిరోషించిఘనా। ఘనగర్జానినదమున సగరనంద
నులి। ట్లనిరేము సాగరులమరి। జనదావప్రావృడుగ్ర జలధరులమిలఁ॥

మ॥ పవకంఖాణము వోయెచోర హృతమై సర్వంసహాఁ

దాన్నికై। దివమున్న ర్థ్యము జూచి కానక ధరిత్రింద్రవ్వి పాతాళపు। భువనంబారయ నుద్యమించితిమి మమ్ముం దాకి బోరాడలే। కమరుద్వల్లి భుడేగ ఘోరపవిజంకన్నాటి సంత్రాసిమై॥

క॥ కానంధరము మ్మేచం। దానన్ మార్గాన్నిరణంబునం బ్రబ తుకగలా। రేమంగల తోనవికిన్। బూనంగల వేళ శౌఘుములు ధైర్యమునన్॥

ఉ॥ నావినియాతుధానులు జనప్రభుసూనుల గాంచియార ర। క్షోవితతుల్న రాళిదివి తుత్పరిపీడనడంతు రిప్పుడీ। కేవల శౌర్యమెట్లు జనకీటక పాళికి గన్లెనంచురో। పావిలమార్తు లైకదిసి రార్పులు నింగిబ గుల్ప నొక్కటన్॥

గీ॥ చటులపమితికిమార్గాను శత్రువమితి। గాంచినగరాత్మ జులుకరోగ్రతరమండ। లాగ్రముఖ్యాయుధములు దళముగాలు। జీక టుల వినదాకిరస్తోకపటిమ॥

ఉ॥ అయ్యరువాగువారలు నిజాంఘ్రిచయోగ్రనభూపరా గము। ల్గయ్యపులచ్చికుల్లెడలు గాగనుపట్టకరాయుధాంశుల। ల్పయ్య రతండ్రి పైకెగసి పంకజబాంధవ భానుకోటితో। వియ్యాము సేయ బోరి రరవిందభవాదులకున్ భయంబుగన్॥

మ॥ కలనన్ శూలగదాధనుర్ని కరముల్ ఖడ్గంబులుం జూర్ణమై। బాలియందారుభుజాభుజిందొడరి నిర్మూలంబుగాబోరుచో। కలిగెన్ గీకవ పాంసుసైకతశతల్ క్రవ్యోరుపంకల్పము। జ్వాలివచ్ఛత్ర సితాంబుజల్న నదసృక్సారాపగల్ త్రదపన్॥

ఉ॥ సాగరులుగ్రకోప విలసన్నయ నారుణదీప్తిముగ్గినా। భో గవెలీకుచంబులను బూసినకుంకుమ రేఖలైతగన్। వేగల కుంకల్నరికి తీవ్రపుటీటుల రొమ్ములూడ్చినన్। వేగమకాల కేయకుల పీనులుకొంచెరు వారిరార్తులై॥

గీ॥ బలసిసాలకటంకటేయులును కాల। కేయులాక కొం

దరతిరుషాకీలితాత్ము। లగుచు సాగరులనుదాకియానమిాక। ధా(త్రిగం
పింపబారిరిసకుణంబ॥

గీ॥ ఈఁగిరి గిరిం శేషంబుగా పలాయ। నంబెనంగివిపంధిగ
ణంబునోవ। కలహరంగంబునందు సాగరులుధూమ। కీలికణములు నా
వెలింగిరిజలంగి॥

గీ॥ శత్రుకోటిదాలగిచనిన సర్వాని వేల। యోజనములు త్రి
వ్యాయూజగతిని। గానమైతిమిచట కంఖాణమిక రేని। కెరుక జేసికర్జ మె
రుగవలదె॥

క॥ అనిసాగరులందరుజన। కునిపాలికి బోయిమేము కువల
యమెల్లన్। గనినారముదుఖ్ఖారము। గొసిచనుచోరుండు దొరుకకుని
కి గలుగుచున్॥

చ॥ అరువదివేలయోజనము లద్భుతవృత్తిధరిత్రిద్రవ్యభీ। క
రులగు రాక్షసావళుల గయ్యముమూకులభించెనంతన। య్యారులపరా
భవించితి మహాంకృతి హర్యపహారిజిక్కలే। దరుదిదిగాదె సెల్వొనగు
మాతుది కర్జమిబాబలాహితా॥

మ॥ సరణింగాంచిన సిద్ధపన్నగ మరుత్సాధ్యాసుర(శ్రేణిగా।
సరదుఖ్ఖారపురంబులోనికరుగన్ శౌర్యంబునంబేర్చిభీ। కరభంగిక్షా
(త్రిదివంబుజేరు నెడలేఖస్వామి ఘోరాత్ముడె। బరచెన్ ముప్పదిమూడు
కోటుల సుపర్వ(వాతముల్మున్నగన్॥

క॥ రవిచంద్రకిరణజాలము। లవనిస్థనినెంతదూర మానుత
దుర్వి। న్లవమున నన్వేషించియు। భువిద్రవ్యితిమంక నెల్లు బోవలయు
నృపా॥

క॥ అనవినిగనలిమహీవిభు। డనిమెన్సుతులార నత్రహ
య చోరకుగాం। చనిపనిచేబడలితముని। వినిపించితిరహా మే వివేకుల
కువినన్॥

క॥ ఎవ్వోటనేనిద్రముచ్చున్। (వచ్చిహరిందెచ్చి యధ్వర

ముగడ తేర్పన్ । వచ్చుటవచ్చుటయూరకే । వచ్చుటగని మిమ్ముమెచ్చ వచ్చునెనాకున్ ॥

గీ॥ మానవేశ్వరుడిట్లాడ మగుడిసగర । విభు సుతులుదా ము త్రవ్వినవివరసీమ । జొచ్చిచనుచుండిరన సూతుంజూచి శౌన। కాదు లవ్వలికథ దెల్పుమనియనుటయు॥

మ॥ కలుషోర్వీధరశంబశంబరద కంఖాణాది యజ్ఞాశినా జలజాతారుణబింబబింబఫల భుగ్ధారాట చైత్రైంద్రిని । ర్మలిసచ్ఛవ్య వలంబలంబ కరధర్మక్రూర పత్రిచ్ఛటా । చలితోగ్రాసుర డింబడింబ భ వరాజ్య శ్రీవిభుస్యందనా ॥

క॥ గోత్రాంబుజాల యాధిపగోత్రావన కారణోద్ధగోత్రోద్ధ రణా । గోత్ర స్మృతి మాత్రసుధీ । గోత్రపవిత్రప్రచారి కుమతవిదారి॥

భుజంగప్రయాతము ॥ సుధాధామ శేషాబ్జ శోభాచ్ఛకీర్తీ । బుధాపద్ధ వేంధాన భూర్యద్భుతమూర్తీ । కథాభూతభక్త ప్రకాండాఖిలార్తీ । విధూమాగ్నికీలా భవిక్రాంతవర్తీ ॥

గద్య ॥ ఇది శ్రీమద్దక్షిణామూర్త్యష్టమూర్తీ దాక్షిణ్యానులబ్ధ
కవితా సారశౌనక గోత్రారామపటీర సుభద్రాంబికా
పిచ్చయామాత్యకుమార తురగాన్వయ పయస్సాగ
రాభోగ తారాజార వేంకటకవిధీర ప్రణీతంబైన
నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యానంబను
మహాప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము॥

శ్రీరమణీహృద్రమణమ । సారమణీసన్నిభాంగసకలావనభీ। మా
రామదాసనుతపద । సారసగుడిపూడిహరినిశాటేభహరీ॥

గీ॥ అవధరింపుము శౌనకాద్యఖిలమునుల । గాంచినసూతుండుబ
లికేసాగరులుజనకు । వలనగ్రమ్మరిగ్రమ్మరవసుధద్రవ్వ । కంపితములయ్యె
నఖిలలోకవ్రజములు॥

ఉ॥ అత్తరిదేవమానులఖిలాజరులింద్రముఖాష్టదిక్పతుల్ । మొ
త్తములై యహోసగరపుత్రకులర్వది వేలవారుదు । ర్వృత్తిధరిత్రిద్రవ్వి
విధి సృష్టినడంపగజొచ్చిరీమహా । పత్తుదొలంగ జేయగనె వండుగలండని
బ్రహ్మ పాలికిన్॥

క॥ చనిమ్రొక్కిరపుడుహేపా । వనగుణగణ సకలలోకవల్లభ
వాణీ । వనితాధిపభక్తజనా । వనభవలోనమయటంచువారేకమితిన్॥

క॥ ఈగతినభివాదనమిడి । వాగీశ్వరసగరసుతులవారోర్వ్యద్ధతినా।
నాగహ్వారిభేదించిరి । యాగాశ్వముకొరకు వారినాపందరమే॥

సీ॥ కులమందొకడుసేయు ఖలవృత్తిగరులారె నేడూడవలసెనం
చాడెగిరులు । కడలనుండియుదప్ప బడనిమాకిటుహాని గలిగెగాయనియ
ష్టగజములడలె । నేమిసేయుదుముదిక్కెవ్వారుమనకంచు నహీవరాహా
ధులీంద్రులళకువడిరి । వరణాంబువులలోన ధరదునకై పోవ నిలుతు
మేయనిలోకములుగలంగె । నొకపుడమితోనెబోవు నేయకటవారి। జాన
హాండంబునకునెల్ల మోసమబ్బె । ననిభయంపడిరందరయ్యాగడంపు। సా
గరులచైద్యములుగాంచిసారసభవా॥

చ॥ సరసిజగర్భయీకరణి సర్వజగత్తతిమాపనిట్లుసా । గరులు
గడంగిరక్కట సుఖస్థితిజీవులకెల్లదప్పెని । త్తెరిప్రతికారమిా వెడదదల్ప
కయుండిననీదుసృష్టికిం । జెరుపుఘటించునేడనకు శేశయజాతుడు వారి
కిట్లనెన్॥

ఉ॥ నాకెవడిచ్చెసృష్టికరణప్రభుతావిభవంబువాడెపో । లోక
గురుండుశశ్వవి విలోకుడనామయుడచ్యుతుండుద । ర్వీకరశాయిసర్వగు

డు వేదమయుండు సనాతనుం డతం। డేకడ దుష్టకోటి వధియింపగ శిష్టుల
బెంపబాల్పెడిన్॥

గీ॥ ఆసహస్రారధారిదివ్యావతార। ములుగలవు పెక్కులందుని ర్మలినబోధ। కారికపిలాకృతి వెలుంగుగాననతని। కంటిమంటలచే వారు గ్రాగగలరు॥

క॥ విశ్వకభగకధిపతియుల। విశ్వంభరుడగుటనీభువికికీనుమదిన్। విశ్వాసమొసగకూన్చిఖ। గాశ్వుని చేమడియరే మహామహులారా॥

క॥ అనిపల్కి నాల్గుమొగముల। ఘనుడందరిజూచి పల్కెగమ్మ రనమ్మృతా। శనులారకలుషకుధరా। శనులారవినుండు పూర్వ చరితము ప్రీతిన్॥

సీ॥ మనువుస్వాయంభువుం డనువాని నెరుగరే యతని పుత్రుడు ప్రియవ్రతుడు దొల్లి। నారదమౌనిచే నారాయణప్రియ భక్తివిజ్ఞానంబు బడసిసకల। సామ్రాజ్యవిముఖుడై చరియింపనమ్మహాత్ముని తండ్రి దనుగూర్చి వినుతిసేయ। నధికకృపాప్తి నేనరుదెంచి ప్రభుతయందాసక్తియొప్పారు నట్టిమాట। లాడి రాజ్యభారమా పార్థివుని చేత। దాల్ప జేసియాత్మధామమొనసి। నాడవాడు పెక్కు నాడులానాడుల। నన్నియేలె ధర్మమతిశయిల్ల॥

ఉ॥ ఆమహీవల్లభుండు మహినాహితపశ్చిమభాగభాక్తము। స్తోమములార్చి శేలుపరిశుద్ధములై నపగల్లొనర్పతే। జోమయవమారథంబుగ డుసొంపున నెక్కి చరించెనేడుమా। ర్లేమని జెప్పబుర్ సుర గిరీంద్రము జుట్టు ప్రతీనవైఖరిన్॥

చ॥ తనరథవేగమర్కుని శతాంగముతో నెన జేసిపోవుచో। ఘనతరమైన నేమి మొనగాడినచోట్లు సముద్రసప్తకం। బనసుతికెక్కె సంధులలరారెను దీవులు నాజగంబునన్। బనుపడియంతరీపములు వార్ధులకున్ సదృశంబులై తగున్॥

గీ॥ జలధిచుట్టుసాగరులుగుండ్రముగనుపా। తాళతలముదాకథ

రణిద్రవ్వి । రదియునిదియుగలసి యవనీజనులచేత । సాగరంబునా ప్రశ
స్తిగాంచు॥

గీ॥ ధాత్రిఁజెరుచువారి దగ్ధంబుసేయక । నేలయుండుచంద్ర హే
ళినయను । డనఘులారసగర తనయులందరికిఁగా । లావసానమయ్యెనడ
లనేల॥

క॥ అనిపల్కి వారివీడ్కొ । ల్పినగీములకరిగిరంత భీమతరఖని।
త్రనికాయము ఖాయుధములు। గొనితొలిదెస మొదలు చేసుకొనిత్రవ్వి
రిలన్॥

ఉ॥ ఈగతిచక్రవర్తి సుతులేపున ద్రవ్విపురందరాశన। య్యా
గహయంబుగానక సమగ్రధరోద్ధరణా బ్జభృద్భుజా। భోగిసదృగ్గదాగ్ర
ములుభూమితలంబుగిమోవగ్రాలుచో । తాగమరుత్కజెందు విశదాంశు
విభాసితహస్తినొక్కెడన్॥

క॥ పొడగాంచియగ్గజేంద్రుని । కడుభక్తింబూజజేసి కడిమిబృ
హద్భా । నుడుగలదెసకరిగియుద । త్తడినందు వెదకిరిబహువిధంబులవా
రల్॥

ఉ॥ వారువమున్మహాపసుత వారములారసికానకేగుచో। వారికి
దోచెనొక్కెడనవారితదానమరందనిర్ఝరో । దారసువాసనాభృతమ
దభ్రమరంబగు పుండరీకము । న్వారణతల్లజంబుతరువాతతదంతిక భూ
ప్రవేశులై॥

చ॥ నతియొనరించియర్చలిడి నాగమువీడ్కొనియామ్యదేశమం।
చితగతిజొచ్చియాహయము జిక్కెడలాగెరుగంగలేకను। న్నతినిద్రివిక్ర
ముంగెలుచు నాజనువామననామవారణా । పతిపొడగాంచిమ్రొక్కిప్రి
యభక్తినిపూజలొనర్చిసాగరుల్॥

చ॥ దితిజదిశాతటంబునకు దీవ్రగతింజనివాజివార్తద । క్షితిజె
విదూరకున్నజనుదెంచుచుదీనికి మార్ధవద్యుతి । ప్రతికుముదంబునాకు
ముదవారణమొప్పగ డానిగాంచిసం । స్తుతిబెరయించిపూజలిడి జొచ్చిరి
వారుణదిగ్వసుంధరన్॥

గీ॥ అచటుహరినిగానకంజనాగముబోలి। యంజనాఖ్యనాగమతు
లదానసిర్ఝరో । త్కటముల నెగడుటగని దాని । కర్చలిచ్చివినుతులా
చరించి॥

శా॥ దానింబాసిమహాబలాశనృపపుత్రవ్రాతముల్ జొచ్చి బా ।
ఖానందారసిగానలేకరుగగన్పట్టె సుధాంధోధిరా । డ్దానింబోలినదంత
ముల్ధరణివా త్తంబుప్పదంతాభిధం। బౌనాగంబుదనూపరాజితసువర్ణాంగం
బాగిస్సుంగలఁ॥

గీ॥ గంధవాహకోణగజనపర్యనార్చి శివసఖాశకరిగిసవనసైం
ధ । వంబునచ్చటచటపరికించిపరికించి । గానలేక రాజసూనులపుడు॥

చ॥ అనిమిషధామసామజచయంబులకెల్లను సార్వభౌమమో ।
యనదగుసార్వభౌమ మనుహస్తినిగాంచిప్రదక్షిణించివే। వినుతులొన
ర్చియర్చలిడి వీడ్కొనియచ్చటవాసిఫాలలో । చనకకుబంతరంబునకు
సాగిరుదగ్రరుషావిలోకులై॥

క॥ ఈకరణిసాగిఫాలా । లోకాశంజొచ్చితీంద్రిలుచునె మకునె
డఁ । రాకొమరులొక్కచోఁగని । రాకాండంబునుదదంతికావనిసీమఁ॥

సీ॥ శుత్యగ్రశరణమై శుద్ధతారకయోగముండెనా పటికంపుదం
డగ్రాల । రాగంబుభక్తవారముబ్రోవబూంగెనా దలకెంజడలదళత్తళలు
జెలగ । సాగరాంగారాళిగ్రాగకొల్లులువిప్ప గడెగెనానరమోద్పుగనుల
వరల । సాత్వికశ్రీదెల్పునరణిశుభ్రమృదూర్ధ్వపుండ్రకద్వాదశంబువెలు
గొంద । నొక్కమునిరాజుగ్రహములందుగ్రకరుని । పగిదితెరగంటివెండు
లోపద్మనయను । చందమునవిధిశివమూర్తులందుసిమఁ । లాకృతినె
సంగుచున్న వారతనిగాంచి॥

ఉ॥ అద్దిరవాజిచోరుడిపుడక్షులకుంబొడగట్టెనినా । గ్రద్దరిపోరి
ద్దుపట్టిపెనుగద్దియయొద్దికిద్రోయుటొప్పువే । సుద్దులికేలనంచుపరశుప్ర
ముఖాయుధధారులై దెసల్ । బద్ధులువారనార్చిమునిపై నిగుడించిరిపె
క్కుకై దువుల్॥

గీ॥ ఇవ్విధంబునసాగరులేపు రేగి । కపిలమునిమీదమొరుగులుగా రుకరుకు । నైదువులునువ్వనవికొండ గదియుతూల । ఖండకాండంబుల య్యెదగ్గాఢమహిమ॥

క॥ కనరెనసిబాసవాల్దొర । కనుగొనలువిచ్చె శిఖిశిఖాజాతవి నూ । తనవిస్ఫులింగకోటులు । వనజభవాండావకాశ భాగమునిండన్॥

సీ॥ తొలుదొల్తశిఖలు జుట్టలుగట్టితాకి సాగరశరీరంబులు గాల జొచ్చె । నావెన్కచూత్కారమధికమై గ్రొన్పొగల్లగ నభాగంబెల్లగ్రమ్ముకొనియె। నటుపిమ్మటనుజట చ్ఛటనినాదములతో పృథుకీకసావళుల్పేటిలిపడియె । నాతరువాతకీలాతతుల్వడినిల్చి గుప్పుగుప్పునమండి నిప్పులయ్యె। నంతషష్టిసహస్ర సంఖ్యాకమైన । బూదికుప్పలపింతు దన్నునివశేణ్యు । నగ్రభాగంబునందుతారాచలముల । కరణినుత్సేధమూతులై క్రాలుచుండె॥

క॥ తాపసులారజగత్పరి । తాపపరుల్పాపకర్మతనులదయాత్ముల్ । శ్రీపతిచేనాపద్వా । రాసారాంబుధిమునింగియడగుటరిదియే॥

మ॥ సగరుండక్కడనంశుమంతుగని వత్సానీపితృవ్యాల్దివిన్। జగతిన్ శోధనజేసిభోగధరవాసంబుల్ గ్రమైజొచ్చిరే। పగవారద్దము వచ్చిరో యకటయశ్వంబిందు దేరైరినే। వ్వగబాలైతిమిబొమ్ముతెమ్ముహరినవ్వాతన్ ల్లదింగాంచుచున్॥

క॥ తడయంగారణమెద్దియొ । కడమబడెన్ జన్నమకట గడువేగమునన్।నడచిపొడగాంచిమనతీ। త్తడిదేలేరొరులునీవు దక్కకుమారా॥

క॥ నావినియూపినయశ్రీ। భావ్రుడంశుమదభిఖ్యపార్థివసుతుడు । ర్వీవిబుధాశీఃకృత్తుల । తోవెడలినృపతికిమ్రొక్కిదుర్గాంతగతిన్॥

శా॥ వాలుంసింగిణికేడెమూనియెడలన్వ్యాఘ్రణంబుగీలించిగ। ర్వాలీఢాహితఘూసపుంజదహనుం డారాసుతుండాపితృ । వ్యాళుల్ద్రివ్వినగతన్ముంగని సమగ్రాశ్చర్యచిత్తుడై । యాలోజొచ్చియిరున్నతోన్న మితభాగానీకము గాంచుచున్॥

క॥ చనిచని రాజసుతుడుతూ । ర్పునకు న్మల్లటయు నటవిరూపా
క్షముఁగ । న్గొనసయ్యోదానికాయన । ఘనపూజలుసల్పివినుతి గరపు
చుబల్కెన్॥

ఉ॥ సామజరాజమజ్జనకజాలము ముచ్చ్రునగల్చివార్వరున్ । దే
మహిద్రవ్విఁయూడకరుదెంచిరి గన్పడరేడనుంజిరో । యీమఘవాశిజేపడి
మహాధ్వరమింకటసాగుసేయనన్ । ప్రేమవచించెనగ్గజము పేశలభాషల
తోదయాళువై॥

క॥ ఈతావుగడచిచనుము । జ్ఞాతా ప్తకులీనదారకుసత్యంబుఁగన
వ్రైవ్రతానాజానేయము । జేతోముద మొదవయాగసిద్ధిఘటించున్॥

ఉ॥ నావినినంతసింపుచు ధనంజయదిగ్గజముఖ్యసౌరగం । తావ
శపట్కదర్శన మొనర్చి సపర్యలుజేసినంస్తుతు । ల్దా వెలయించియమ్మో
దటిదాని తెరంగుననాడవించునో । త్రాపభువందనుండరిగె రాజకిరీటధి
శాతటంబునన్॥

గీ॥ అరిగితత్ప్రదేశమందధ్వరాశ్వంబు । నెమకిగానలేక నృపకు
మారు । డవలకొంతదూర మటుబోయికపిలాఖ్య । ధానహారినిహారిసతం
డుగాంచి॥

శా॥ కైలాసాచలపాళినాగసగ రక్షోమ్మపాలపుత్రచ్ఛటో । త్తా
లాంగోన్నతభస్మరాసుల లకార్దమ్యాగ్రభాగంబునన్ । గ్రాలంగన్గనిదుః
ఖసాగరమహా కల్లోలరేఖాంతరో । ద్వేలత్రాసితచిత్తుడై యనఘమూ
ర్తిందన్మునిగ్రామణిన్॥

క॥ డాసిప్రియభక్తితోసతి । జేసిపొగడెనిట్లుతండుసింధురథిమ
స్తాసీనసుధాంధస్సరి । దాసారోచ్చాలనోర్మికాత్యోర్ఛ్బటులన్॥

రగడ॥ జయజయమాధవ సద్వనమాధవ । జయజయహృత్ప్రి
యసతతోమాధవ । మామవకమలామలహృదయాలయ । మామవా
నుకంపామకరాలయ । జననస్థితిలయచర్యాకరుడవు । పనకాదికకంజవిభా
కరుడవు । విధిముఖసురసేవితచరణుండవు । వ్యధబాపెడికరుణాచరణుం

డవు । నిన్నెరుగక దుర్నీతినిమాదార । లున్నతకాయములుడిగిరిసాదర। మన్నించుమునను మన్మథసుందర । వన్నుతపుష్టస్థలధృతమందర । కావన గలేవాగమములభవభవ । దానవమైత్రిదయగనుము సువిభవ । భానూడుపబింబశ్రీలోచన । దానవగర్వవితానవిలోచన । కపిలాకారము గన్నమురారీ । విపులాపతివై వెలసినశౌరి॥

క॥ నుడికైదువదారయంశవు । టోడయండగుకపిలయమినిహృదయాబ్జమునం । దిడిభక్తిమరిమునీగతి । నుడివెసగరపౌత్రకుండనూనార్భటులన్॥

ఉ॥ తానుతరింపనెంచి విదితంబుగకర్దమునాత్మనాథును । జ్ఞానమెరుంగజేయుమని సన్నుతిజేసిననీకుగల్గునం । తానముచేకృతార్థతను దాల్చెదవంచనిబోవబుట్టియ । మ్మానిని దేవహూతినిరమాధవధన్యను జేసితెన్నగన్॥

మ॥ అనిమిత్తంబుగరావణుండలిగిదివ్యాస్త్రాళిసీమీదరు । వ్వినవశ్వీరుని ముష్టినొంచియు భయావేశంబునొందించిముం । దనిలోరామసమాకృతిన్ దునిమి వ్రేయంజాలుదునిన్నుబా । మ్మనవేఘోరనిశాటదుర్జయ భుజాహంకారనిర్వాహకా॥

చ॥ కనదఘులేఖనాకలన గాఢరయప్రకరాంగులీమిళ । ద్ఘనతరలేఖినుల్ ముఖవిఘాతములై చన చిత్రగుప్తము । ఖ్యనిచయముల్నిరుద్యమత దాలిచిరట్టిపితృవ్యులెల్లమీ । సునిశితదృక్శిఖిన్ బడగశోకమికేలనటంచుమానితిన్॥

క॥ తనకర్మముతనకనుభవ । మెనయకపోదెంతవారికేనియునేనీ।యనుమానముపాసితినో। యనఘానన్నాదరించియనుపుముగరుణన్॥

క॥ అనిపొగడగగపిలాహ్వయ । వనజాక్షుడపాంగవీక్షవానింగనియో । జనపాలతనయకులపావనుడవుభక్త్యాగ్రణివిశుభమునీకేసగున్॥

ఉ॥ రక్కసులుద్భవించిరి ధరాస్థలిసాగరులై జగంబులన్। జిక్కు

లవెట్టిసాధులకు సేగిఘటింపగజేయనింద్రుడీ। జక్కినిదెచ్చియిచ్చుటేర సన్ విడిపోనిటువారువచ్చిమ। దృక్కులినాగ్నికీలలకు దేహములాహుతులిచ్చిరక్కటా॥

చ॥ జగదపకారులీకరణి జావకయుండినసాధుకోటికిన్। దిగులెటుదీరుసర్వజగతీస్థలినేగతిసేయుమూరుసీ। వగపికమానుమయ్య సుంవాహినిసేకముసోకిగాకవీ।రగపరిపంధిపీటిసుఖమానరుసూనరపాలబాలకా॥

క॥ నీతాతధృతిజతభవా। నీతాతముఖంబుకడమ నిండించునికన్। పీతింగొనియేగుమునీ। పీతిన్ననిమత్కదాప్తి నెడపకువత్సా॥

గీ॥ గరుడగంధర్వముఖ్యాంశకలితమూర్తుల। లందొకంత్రైనక పిలుడిట్లనినపిదప। గరుడగంధర్వముఖ్యఖేచరులువిరుల। సోనముసిన్నపసుతులపైజొనిపిరలరి॥

సీ॥ జఠరానలునకునిషాదాళిజాలకధులి గజంబులగొన్న బలయుతుండు। నిదిమహాయుధముగూడదువంచనము సేయ ననిపవికీకవై చినఘనుండు। త్రోటిపుటంబుచేదోయధిజలముదాల్చి సుధాంతికాగ్ని నార్చినసమర్థు। డలఘుఘోరాహిస్ఫటాంచలంబులు ద్రొక్కియమృతంబు కొన్న సమరవిజయు। డగుఖగప్రభు డరుదెంచెసగరుదరుణ। కిరణిగణములచేదిగంతరములింగి। లికపుగ్రొంజిగిగానింప లేఖవీధి। దలనెలవెలుంగు నెరపనత్తపసికడకు॥

క॥ అరుదెంచికపిలదేవుని। చరణంబులకెరగినిల్వ సంయమిపవిహగే। శ్వరుతోడనిట్టులనియెను। ధురభవ్యామృత మరందతుల్యోక్తులన్॥

ఉ॥ ఈతనిచిత్తసంశయము తెల్లనుబాపివితానవాజితో। సత్వరినేగవీడ్కొలుపు మీసగరాధ్వర మింకపూర్ణమౌ। గాతవృధామునీ శుణశిఖావదు దగ్రతరార్చికిందను। వ్రాతములిచ్చిరామనుజ వర్యనిసూనులుదుర్విధానులై॥

క॥ నావినిఖగరాజావసు। ధావిభునందనునిజూచి తజ్జనుతా

గం । గావారిభూతిగలియక । నీవారికిదివిఘటింపనేరదుసుమీ॥

క॥ అనవినిరాజకుమారకు । డనియెన్ దివిజాపగా సమావిర్భవ
మున్ । వననిధులునిజజలత్వము । గనుటకుగారణముదెల్పగదెఫణిశ్రేష్ఠా॥

గీ॥ తండ్రులకునుదిలోదవిధానమాచ । రింపనూహించివెదకివా
రిగనలేక । వంతగుందుచునుంటి నావంతకరుణ । నానతిగ్రహించితత్క
థనానతిమ్ము॥

మ॥ అనినన్ శౌరిశతాంగుడిట్లనియె మున్న జ్జాతుడింద్రావనం ।
బున కైయాచనకార్థ్యుడై మును పదంబుల్మూడువై రోచనిన్ । దనకిమ్మా
ధరనంచు వేడనతడీధాత్రీతలంబెల్లగ్రక్కునగోవిందుడుగొల్చెనొక్కడు
గుగా గోత్రేశపుత్రాగ్రణీ॥

ఉ॥ మిన్నడుగొందుజేయుతరి మిక్కుటమైయదిసత్యలోకపుం ।
దెన్నునకడ్డమైనవిధి దేవుడుభక్తితదంఘ్రిపాద్యమీ। గన్నదియైమరుత్పు
రికగడ్డగనిల్చిబాగడ్డకెక్కెవి । ద్వన్నుతగంగనాగను సదానదదున్న
మదచ్ఛభంగయై॥

ఉ॥ రెండవభానుడోయనధరిత్రిప్రియవ్రతుడేగుచోరథా। ఖండత
రారినేమి మొనగాడిసచోటులుగావెయీమహా । కాండధులేడుదత్కన
దగాధజలంబులగాలకేయులు । ద్దండపరాక్రముల్ద్రుహిణ దత్తవరస్మ
యులుందురేపునన్॥

క॥ ఆయనివేకులుపగలీ । తోయధిలోడాగితటముదారసినిశలు
ఘో । రాయుధములమునిపాళిక । పాయంబులుసేయుదురు గృపావిర
హితులై॥

ఉ॥ ఆకథయెట్టిదన్నవిను మాదియుగంబునగాలకేయులు । స్భీ
కరమూర్తివృత్రుడును బేర్చిమరుత్పతిదొట్టివేల్పులన్ । నాకముజేర
నీకగహానంబులకుందరుమంగృపామతిన్ । జేకొనికావుమంచుసరసీరుహా
సంభవుజేరిరాదటన్॥

క॥ వారజునిపొగడికరుణా । పారీణసురాహితులను బరిమార్చ

విధం । బేరీతియొవృత్రాసురమారణమెట్లగునో దెల్పుమాయనబలికెన్॥

చ॥ సరసవరస్వతీతటనిశాంతుఁడు శాంతుఁడిలన్ దధీచినా । బరగి సమానికల్పముల పారములాతనికయ్యెనాకళా । కరుకడ కేగికీకసనికా యమువేడిననిచ్చువైరిభీ । కరములగుందదస్థులుజగంబునవజ్రముఖాయుధంబులై॥

క॥ అందుశితవజ్రధారన్ । మ్రిందించునవ్వృత్రుసీయమరపతియనవా । రందరుజనిరిదధీచిగ । నందామరసభవుశాసనంబుననెమ్మిన్॥

క॥ డాసినమస్కారంబులు । జేసికడుంబొగడవమాని శేఖరుఁడుగ్రా । భాసురమతియైయాగ । గ్రాసులమీరాక కేమికారణమనినన్॥

శా॥ లోకారాధ్యశచీట్పురస్కృతసురల్స్తోత్రంబులై వచ్చిరాలో కింపన్నిముదేవతాహితము నాలోచించిమీకీకసా । నీకంబుల్ దయసేయుడన్నమది నెంతేసంతసంబంద్ధీ । రాకల్పుండు తపోధనుండువిడిచెం బ్రాణప్రతానింబిలన్॥

గీ॥ ఆతనియస్థివితతులమరులుజేకొని । రాయుధములుగాగనందుసుజ్వ । లంపుటెముకత్వష్ట్రయనుశిల్పిధారాశ । తంబుగానొనర్చెశంబముర్వి॥

క॥ ఆదంభోళింగొనివృ । త్రాదిత్యవిరోధినార్చెనమరపతిజయ । శ్రీదనరకాలకేయుల । పైదేవానీకమడరె పార్థివతనయా॥

మ॥ వరదివ్యాయుధపాళిదాచిమరుద్వారంబుబీరంబుతో । దరుమంగయ్యపునేలబాసియధికప్రతాపాత్ములయియర్ణవాం । తరదేశంబునగాలకేయమనుజాదశ్రేణివేడాగియు । ర్వరకున్నేలరుదెంచిద్రుంచిరిజనవ్రాతంబులంగ్రూరతన్॥

సీ॥ విద్యాతపశ్శీలవిలసిల్లువిప్రకుంజరులకారణమునజగముతెల్ల । ననపాయముగసౌఖ్యమనుభవింపుచునుండు నట్టివారినిరోసియార్చిలోక । ములకపాయమొనర్చి వెలయుదమనికాలకేయాసురులుపగలేయుదధిని । డాగిరాత్రులుధరాభాగంబునకుబిట్టు జనివశిష్టాశ్రమంబుననునాట ।

తొంబదేశ్వరచవనువనంబులోన । నూర్వరనుభరద్వాజు చేర్వనివుప । దుంద్రబారులఘనకోవిదులనుమించిగి। బాసవాల్గొరలనుభీతిబరచుచున్న॥

క॥ జన్నము మొదలగు సద్విధు । లన్నియు నున్న యగు టెరిగియ మరాధీశుఁ । మున్నిడుకొని వైకుంఠపు । దెన్నునబడిసనిరిసకలదిక్పాలాదుల్॥

గీ॥ ఏగి వైకుంఠనగరిస ర్వేశుగరుడ । రథుని వైకుంఠు విష్ణు నీరజద ళాక్షు । దైత్యభంజను గాంచి కృతప్రణామ । లగుచు నుతియించి రిట్లని యఖిలసురలు॥

మ॥ అనితుఃఖాకరములయ్యె మా త్రిపుర దైత్యశ్రేణులందు వంచునా । డనలాలోకునకంచునోనిశిచరాహంకారవిచ్ఛేదివై । జనునీయార్పులటంచునోకడలి డించంద్రాగ్వచఃపాళిద । ద్దనుజానుచ్ఛటతో వెలార్చవెముకుందా ఘోరమీనాకృతిన్॥

మ॥ నగమన్వంగరమీాపుపిపుసము మున్నాటించియాడించిచి । త్రగతిన్ రత్నగజాశ్వధేన్వమృతపూరశ్రీముఖంబుల్వదా । న్యగరిష్ఠుండు నదీశుడీబడసితౌ నాస్తాశితోనుర్వరన్ । దగదేదాసరిగానికీసరణి సుత్రామాదిలేఖావనా॥

సీ॥ ఘననిజామలకీలిన్ కలధౌతదండాగ్ర కలితవాసవనీల గుళిక యనగ । కనకలోచనుగుండెకాయవిల్పగదవుల్గొను కాలమానసపుదు నుకయనగ । పాటితరత్నగర్భాగర్భదేశ సంగ్రస్తమైన నరాకుము స్తయనగ । దంష్ట్రాగ్రదేశమందారశాణాంచలంబున వెలుంగుమిళిందపోతమనగ । ప్రళయవారాశిమగ్నోర్వరానలయుతు । గోరనిడిమొత్త వేఘోర ఘుర్ఘురోరు । రావదీర్ణాబ్జజాండకరండతలుడ । వగుముపింభవరాహనాగారివాహ॥

ఉ॥ కన్నకుమారుజంప నమకట్టినసోకులరేడునీనఖా । భ్యున్నతిచేనడంగుటరణోద్ధతిసిపుగతాసుజేయుచే । మున్నె భవనుఖజ్వాలనభూరిశిఖావళిగ్రాగి పెద్దమ్రాం । గన్నిడెగాకకీటకమునైపడిమానవకేసరీహరీ॥

ఉ॥ నీచరణంబు బెంచి ధరణింగొనుచో పదనూపురంబువృ । త్తాచలమయ్యెమింటభవ దంఘ్రిగదించిన దేవతాసప । ర్యోచితపుష్పపాళిగ నుడూత్కరముల్ వరపాద్యవారిగా । ద్యోచరవాహినీలహరిదోఁచె వికో చనజాతలోచనా॥

మ॥ శివుచేతన్విలువిద్య గైకొనుచు బంచెన్రాజహంసాళియు । న్నవిరంధ్రంబున నాఁడు తీరియిపుడా హారాజహంసాళి నే । డవిరంధ్రంబున బంచుటబ్బురమె యంచాదిత్యులాడంగరా । జవితానంబున డంపవేద్విజు డవై సంగ్రామరంగంబునన్॥

సీ॥ అలసుమిత్రానంద నాప్తినాఁడును నేఁడుకౌశికావనముజక్కఁగ నొనర్చె । రహినిధర్మజ్ఞధర్మంబునాఁడును నేఁడు గుణకౌశలమునపర్ధనము వల్చె । రమణీయగోజానురక్తి నాఁడును నేఁడునలరె శ్రీజనకులకల్లుడగుచు । వితతాంబునిధిభంగ విహృతినాఁడును నేఁడు నతులితకాండసంగతిదనర్చె । నాఁడు నేఁడచ్యుతసమాఖ్య వీడదయ్యె । నాఁడు నేఁడును విక్రమోన్నతి నటించె । క్రీడగావించె దెలిదీవి నాఁడు నేఁడు । గ్రాలె సాకేతమున నంద్రు రామనిన్ను॥

మ॥ దురహంకారికుభృత్పరంపరభవద్దోశ్శీరదంభోళిని । ష్ఠురవృత్తింబడదో నప్రీతె సవినిస్తుల్యాప్సరోయోషిదు । త్కరవక్షోరుహశైలపత్రతతులంతన్వ్రాలె హా చిత్రమై । బరగుంబోయునినిన్ను మెచ్చదె మరుద్వారంబునీలాంబరా॥

మ॥ బలవత్కంసముఖక్షపాచరతకుల్ వ్రాతంబులన్విక్రమ । జ్వాలనార్చింబాలియించినిర్మలదయాసారప్లుతింగీర్తియ । న్గలమాలింగడగట్టుదాక బెరుగంగా జేసితదష్టికా । స్థలిగట్టించవె శాక్వరాసురునిశీర్షంబైంద్రదినూతాగ్రణీ॥

శా॥ తేరాలూరుపులశ్వముల్సరమునీ దేహంబుగావించికా । మారిన్బార్విజయాప్తికన్నిమునుబుద్ధాకారివై నీసుతుం । డై రాజిల్లురతీశుతోడుగొనితద్వాత్వంగనాశీలచ । ర్యారూపాలఘుసాలతల్లజముప్రవయ్యంజే యవే కేశవా॥

మ॥ హరిధారాదళితక్షమావలయ నిర్యత్పాంసుసంఘాతసం । భరితాంభోజభవాండకోటరమిళ ద్గాఢాంధకారచ్ఛటాం । తరసందీప్త కఠోరతావకభుజా దర్పాగ్నికీలాసము । త్కరతప్తోగ్రతురుష్కరాట్కుల భ రేఖాకలికారక్షింప వే॥

సీ॥ అధ్వరంబునకుమున్నంతరాయములూన్చు యజ్ఞఘ్నదైత్యు గీటడచినాడ । వండజాతములుజరాయుజంబులుస్వేదజములు ద్భిజముల ననమరునాల్గు । చందంబులగుభూతచయములరక్షింపుచున్న లోకావ నునిన్నువేడి । విన్నపంబొకటి వినుపింతుమికవిప్ర ప్రోపద్రవమువిను మురగశాయి । కాలకేయులధికకాయులుపగలెల్ల । వారిదుర్గబలముమ లనజలధి । నుండిరేలువెడలి చండాట్టహాసులై । బ్రాహ్మణులవధింపపా లువడిరి॥

ఉ॥ ఎట్టిదురాత్ములైన మరియేయుగవేళలనేనివిప్రులం । బట్టివ ధింతురేయకట బ్రాహ్మణహింసవినంగనయ్యెనీ । పట్టునసాధులైనద్విజ పాళికికీడుఘటింపధాత్రిదా । బిట్టుగగాసియయ్యెగడుభీతివహించెజగంబు లన్నియుఁ॥

ఉ॥ ఆవిధమెట్లులన్నసకలాగమముల్ ద్విజకోటిదాల్చిసః ద్భావ ముతోతదుక్తసుకృతక్రియలొందుట జేసిహవ్యక । వ్యావళిదేవతల్పిత రులందరుదృప్తివహింత్రుదానసా। ఖ్యాపహమైజగత్సముదయంబలరుఁ ముచిరుందరక్షకా॥

క॥ కావునవిప్రోపద్రవ । మీవునివారణమొనర్చి యెల్లజగము లఁ।గావుమునేడుకృపామతి। నావుడుహరియానుధాశనచ్ఛటననియెఁ॥

స్రగ్ధరా॥ కాలాంగుల్గాలకల్పోల్గతినహృదయుల క్కాలకేయక్ష పాటుల్ । జ్వాలావధ్యాదిశౌర్యజ్జలనిధిసదనుల్వానినోర్వంగరాదు ।త్రా లాంభోదుర్గమధ్యస్థలచరులగుటఁదచ్చరద్యంబువుల్ని । ర్మూలంబైపో యినన్వేబాలియుదురవనింబూర్వగీర్వాణకోటుల్ ॥

మ॥ ఘనపీరోన్నతమూర్తికుంభభవుడా కల్లోలినీస్వామిజీవన

మొక్కమ్మడిద్రావనోపునతనిం బ్రాధిఁ జంపుడియన్న దే। వనికాయంబవు జేగుదెంచినతులవ్యాతాపిభుజాత్మనినా । ధునకర్పించినతించిరామరధు నీతుంగోర్మిగంగాభళిఁ॥

సీ॥ భోగివైవిలసిల్లు బూరుతితోమహా భోగిగాభూతలంబునను నుపవె । జీమూతపధమాని చెన్ను మీఱినవింధ్య జీమూతమునడంగ జేసి మనవె । పుణ్యజనులనార్చిపొట్టనిం చెడిఘోర పుణ్యజనులమ్రింగిపొల్పు గనవె । కమలాధిపనుతాశగరము బ్రకాశించికమలాళికిడవె నిష్కలుష వృత్తి । నిగమనంతానములకుర్వీనిముఖంబు । నిగమమైయుండ నెగడవె నిర్మలాత్మ । నీమహిమవర్ణనము సేయ నేర్తు మేమ । హంసనాధసుధమిఁజాణీప్రాణనాధ॥

క॥ అనియమరులెల్ల దనుబొగ । డినగాంచిమునీశ్వరుం డడిగెవారలనే । వనికైవచ్చితిదిచ్చటి । కనుచుబ్రియాళుడయి గడునయప్రచురోక్తిఁ॥

మ॥ అమృతాంధశ్చటగాలకేయకృత లోకాపత్ప్రపంచంబశే । షమెరింగించియుదీనిబాపగహృదబ్జాతంబునందూహమీ । రమరింతేని మునీంద్రతుంగతర భంగారావసంఘాతసాం । ద్రముసంద్రంబికద్రావిదుర్భరజగత్సంతాపముల్మాన్పమీ॥

క॥ జలదుర్గంబుడిఫ్రోయిన । వెలువడుదురుకాలకేయ వీరాదికదై । త్యులువారింబొరగొందుము । గలనఁదివ్యాయుధ ప్రకాండప్రహతిఁ॥

గీ॥ అనినవింధ్యవిమతుడట్లు సేయుదునని । యమరవరులకెల్ల హర్షమూర । బల్కివచ్చెఖచరపన్న గామరయతు । గరుడముఖులతోడకడలికడకు॥

సీ॥ దీర్ఘ కల్లోలాపదేశహస్తంబులువిడిబడిపలుమారువిచ్చివిచ్చి। తటదేశకలితావదాతడిండీరబృందచ్ఛద్మమునబిట్టునవ్వినవ్వి । వల్గచ్చకులకులవ్యాజంబుచేనిరంకుశలీల నాల్కలుగ్రోసిగ్రోసి । పటుతరారావ

దంభప్రచారోద్వృత్తిచేనట్టహాసంబుచేసిచేసి । చివరనిరుదిక్కులకుసా రెజెప్పిజెప్పి । నుల్లనెపమునవక్రతజూపిజూపి । వాహినీశ్వరుడవ్వింధ్య వైరినాత్మ । నరకుగొనకుబ్బెజడులకీసరణితగదె॥

క॥ రంగత్తరంగములచే । నింగినొరయుచున్న వార్ధినియమిరాం ద్రుడుచే । ర్వంగనిపలికెఁ జడధీ! పొంగకునీత్రుళ్లడంచిపుత్తునిజముగన్॥

ఉ॥ బాడబతీక్షణంబుబహుభంగుల మజ్జలమార్చ లేకదా। ప్రీడ వహించిలోగి యరరేయనిత్రుళ్లెద వేమొ యిప్పుడీ । బాడబ తీక్షణంబి కకబంధమశేషము బాపినిన్ను పె । న్బీడుగ జేయుజూడుమని భీమముఖం బతడానెనుగ్రతన్ ॥

క ॥ ఈచాడ్పున మొగముగ్రత । వాచంయమిదెరచినకలవార్ధిన్ జలంబుల్ । వీచీసంఘంబులతో । వై చెన్నిజగర్భమునసుపర్వాలువ్రేగడన్॥

గీ॥ వదన మొగిబెంచి మున్నిటివారినెల్ల । నానజాలకతిరుగునా యనఘునుండె । వదన మొగిబెంచిమున్నిటివారినెల్ల । నానెఘనుడీతడే యనిరమరులెల్ల॥

శా॥ యాదఃపాళులుగాలకేయముఖ దైత్యశ్రేణివేదోచెళూ । న్యోదాంభోనిధియందురక్కసుల నత్యుగ్రోద్ధతిందాకెన । య్యాదిత్యప్ర కరంబుగ్రొమ్మెరుగులన్యోన్యాయుధశ్రేణులం । బ్రాదుర్భావమునొందిచీ కటుల నాపాదించెవిశ్వోద్వికిన్ ॥

శా॥ ఆమెంబోయెదదుగ్రసంగరపు చర్యల్ జెప్పనేలయ్యదై । తేయానీకినిలోనకొందరు మరుద్దివ్యాయుధశ్రేణిచే । గాయంబుల్ దెగిగీ టణంగిరి కడుంగంపించివేకొందరా । హాయంచున్నణిధాత్రిడాగిరిగతా హంకారులయిరాసుతా॥

క॥ చటులయుగాంతాగ్నిక్రియ । ఘటజాతుడుగ్రోలెనీనకలవా ర్ధిజలం।బిటుగో।త్రాదేవికిని। ప్పటవర్తనమెన సెననిను పర్వశ్రేణుల్॥

మ॥ యతిమూర్ధన్యునగస్త్యవారుగనియా యాదోనిధానంబు పం । తతసీవాక్కృతసత్వమైవెలయగానర్ఱరి క్తమాటొప్పనే । మతియం

దక్కటికంబునిప్పియఖిలాంభశ్శ్వరిసంఘాతసే । వితమానన్నట్లగనేతదబ్ధి
కిడుముద్విస్నిరపూరౌఘముల్॥

క॥ అనవుడుమునిపల్కె సుధా । శనులారమదీయజఠరచటులా
నలుచే । నినికెదుదన్వస్నిరమ । వనిదానింగ్రమ్మరంగబడయగనేర౯॥

మ॥ అనిపల్కన్వినిదేవతానికర మయ్యజ్ఞానమున్ జేరియో । య
నఘా దైత్యులోనర్చురాయిడికి కుంభావిర్భవున్వేడిజీ । వనపానంబొనరిం
పజేసితిమహో వారాసిబీడయ్యెన । త్వనికాయాశ్రయమాటదానిమగు
డన్వాసన్పృతి౯గావింపుమా॥

మ॥ అనివాక్రువ్వగళాకళావతిమగండాదిత్యులంగాంచిపా । వను
లారావనరాశికింజలము జేర్పనాద్రిదుపర్యాయవే । శనయోధ్యాపురిలోభ
గీరథనృపాలప్రాణిభాల్పాసనా । యనదాసాగరునన్పవిత్రులనుజేయన్న
త్రపంబూనెద౯॥

క॥ చన్నతనవారిబూడిదె । దిన్నెలపైబారఁధరకుదెచ్చునతండా
మిన్నేటినిముస్నటికి । జెన్నారున్నాడెనీరు చింతవలదిక౯॥

క॥ అనిపల్కియాపితామహు । డనిపెన్నచనాంధులనుధరాధిప
సుతతే । జనిగొనినీదుపితామహు । మనికికిజచుమనినయంశుమంతుమ
బ్రీతి౯॥

గీ॥ గరుడునకుమ్రొక్కివీడ్కొని ఘనతరాశ్వ । సహితుడై సర్వ
రథినీవిసరములండ । బాయకేతేరసగరభూపాలుపాలి । కరిగిజరిగినవిధ
ములాయనకుజెప్పె॥

క॥ అనిదెల్పినశౌనకముఖ । మునులందరమందహర్షమునసత్య
వతీ । తనయాంతేవాసింబా । వనగుణవనరాశినవలివత౯నముడుగ౯॥

శా॥ మంధానాచలధీరధీరజనసన్మానానుకంపోజ్వల । త్సంధానం
దవిచారచారణగణోద్యద్వక్త్రనిర్యన్నుతి । గంధారావవిహారహారదర
హీరగ్రావపశ్రీయశ । స్సంధానైకదిశారవారదసరోజాతాయతాలోకనా॥
క॥ కల్పసదృశవితరణసం । కల్పభవజనకనిరస్తకల్మషసుగుణా॥

కల్మషమోహంధానశిఖా । కల్పసమగ్రప్రతాపక్రమాలాపా॥

ధృతివృత్తము ॥ మురాదిరిపుభంజనా మునిహృదంబురుడ్రంజనా । సరోజదళలోచనా సగసగక్షణాలోచనా । చిరంతనవచశ్చరాచిరతగాదరక్షేచరా । కరీంద్రభయపాకహాక విజనామరానోకహా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమన్మేధా దక్షిణామూర్త్యష్టమూర్తి దాక్షిణ్యానులబ్ధ కవితాసార సుభద్రాంబికా పిచ్చయామాత్యకుమార
తురగాన్వయ పయస్సాగరాభోగతా రాజార వేంకట
కవిధీర ప్రణీతంబైన నిర్వచన భగీరథోపాఖ్యా
నంబను మహాప్రబంధంబునందు
తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీవాసుదేవాయనమః.

శ్రీకరభీమాన్వయనీ । రాకరశశిరామదాసహర్షోదన్వ । ద్రాకాశశాంకమండల । శోకాప్తాంతరవిహారిగుడిపూడిహరీ॥

గీ॥ అవధరింపుము శౌనకాద్యఖిలమునుల । గాంచి సూతుండుపల్కె సాగరులు కపిల । జటిలచటులదృగింధాననటితహేతి । పటలినీరాట్టాతతోష్ప్రాత్రకుండు॥

చ॥ పలికివచించె వెండియు నృపాలపురందరదేవహూతిగా । దిలికొమరుం బ్రసన్నునిగ దేల్చితిసంస్తవమాచరించిని । ర్మలహృదయుండవై తురగ రాజము జేకొనిపొమ్ము జన్నము । జ్వలమతి నాచరించును రసావిభుడంచ తడాడిపంచినన్॥

శా॥ రానూహింపగవచ్చె నచ్చటికి గీర్వాణాభినంద్యుండహో । ప్రాణద్రోహిఖగేశ్వరుండ తనితో నావానినన్జూపిదు । ర్జానుల్వ్రానిపితృవ్యులందరు మదుగ్రక్రోధబహిశ్శిఖన్ । మేనుల్వ్రైచుట కాత్మగుందు నితనిన్ నీవాదరించన్ దగున్॥

క॥ అనిపల్కి నననుగనియా । యనయనిమెఱఁ నీపితృవ్యులందరు దివికిన్ । జనరీబూడిదెదిన్నెల । ననిమిషనదిముంపదేని యవనీశసుతా॥

ఉ॥ కానతపంబుసల్పి త్రిజగన్నుతయా పతగాధిపాశ్వక । న్యాన దినీధరిత్రి గదియంగనొనర్చి భవత్పితృవ్యసం। తానశరీరభస్మపువితానము ముంపగజేసివారినీ । వానగభేదివీటికి రయంబునబంపుమటంచుపిమ్మటన్॥

క॥ కల్లోలమాలికంబువు। కల్లగజన్నట్టివిధము గంగామహిమం। బెల్లవివరించిపంపిన । మెల్లనవార్వంబుతోఁడమీసన్నిధికిన్॥

క॥ చనుదెంచితి ననిచెప్పిన । జననాథుడగాధదుఃఖసాగరవీచి। స్మునిగిమహామూర్ఛాబం । ధనుడైతుదిదెలసి యలసితానిట్లడలెన్॥

ఉ॥ అక్కటజక్కదొంగయితడౌననియామునిమీదికేగి। యామె క్కినసేతలూన్పమదినించుక సైపకరోషవహ్నికిన్ । గ్రక్కునబట్టైనాహు తులగాదమునందరధాత్రిప్రాణముల్ । దక్కనెబానవార్ధారల దాకిన దుష్టులకేమిసేయుదున్॥

చ॥ తొలుతటపట్టిదుష్టుడని దూరధరిత్రికిద్రోచియీసుతా। వళి గొలువన్ ప్రభుత్వవిభవంబువహించి మహాశ్వమేధము । జ్వాలమతిసేయు చోసవన వాజిదొలంగినదానికైహళా । హాళిజసకూలికారకపిలార్యదృ గగ్నిశిఖాచయంబులన్॥

సీ॥ సప్తతంతుహయంబుసాగిపోవగఖిలుం డెవ్వడో దాహరియిం పనేల । హరియించితేనేమి యయ్యశ్వచోరకుం డున్నతావెరుగరాకుం డనేల । గనరామికేమితస్కరుడాహుమాయిని కపిలార్యుచెంగటగట్టనే ల । గట్టిననేమామె గట్టల్కమత్సుతుల్ తపసిముచ్చనిబిట్టిదవులనేల । దవిలితేనేమితగుశిక్షతాపసుండు । నలుపకందరినిజనేత్రజనితదహన। శిఖ కుశలభవ్రజములుగా జేయనేల । దప్పునేవిధివిధికైనధాత్రిలోన॥

చ॥ భృగుకరుణానులబ్ధసుతబృందము పస్మయిపోయెనెట్టులీ । జ గతిభరింతుప్రాణములు సాహసవృత్తికిజొచ్చిహానిచే । దెగిరట్టాడు రాగ్రహగ్గతింగడు గ్రొవ్వినహానిరాదె । పన్నగవిభుశాయికేనిదృహిణ

ప్రమథేశులకేనిబిట్టుగన్॥

ఉ॥ రాయనునామనంబినను రాయను ప్రీలదువంతమ్రిందినా । రాయనుమానికింత కనరాయనునన్ను శుగబ్ధిద్రోచినా । రాయనునేరది కుక్కభళి రాయనుబాసితి రేతనూజులా । రాయను జేసి తేయిటు హారాయ ను నెక్కడ జొత్తు రాయనన్॥

క॥ అనివిలపింపగగనుగొని । దనకులగురుడిట్టులనియె ధాత్రీశ్వ రసీ । వనిశంబువగచి ప్రియసనం । దనులం బ్రతికించె దేవ నరుటిది మేలే॥

క॥ వగపొకకొన్నాళ్లసుఖం । బుగనుండుటకొన్నినాళ్లు భువిజీ వునకున్ । నెగడుకలకాలమేకం । బుగనుండునె వేధకైన భూపాలమణీ॥

ఉ॥ కౌశికువక్రిబోధవిని గాథరుషన్ తనుజాళినందరిన్ । దాశ రుద్రైవధించెపసుధాస్థలిమిత్ర సఖుండుమన్ననో । దేశమునందుశోకముగ డించియు జేసినదేమిభూమిభృ । త్కౌశికవంతపేడ్కొని వఘుంబుసమా ప్తమొనర్పు మొప్పుగన్॥

గీ॥ ఇటువశిష్ఠుడాడనిల రేడుశోకంబు । మాని మ్రొక్కి శేషమఘ ముపూర్ణన్ । ముగనొనర్తుమాని ముఖ్యతద్యత్నసం । శీలివగుము బుత్వి గాళిగూడి॥

క॥ అనవృషువశిష్టసంయమి । యనఘుత్విన్ క్వాళిగూడియజ్ఞము స్వాహా । స్వనపూర్వ కాహుతులతో । దనరించుచునుండె శిఖలుదహ నంబీనన్॥

క॥ అంకురితముపిమ్మటనువి । శంకటశిఖలాకసమున సంధిలగ ప్రవర్గ్యాం । కితుడై వహ్నిశుభా । లంకారప్రభ నెసగెకళాధరు తెన్నన్॥

సీ॥ నవ్యసుధాసమానపుటోగిరపు ముద్దపెనువరాసేయంగదినె డువారు । ధాన్యద్రవిణరమాధాములయి లేమికళ్లాలినిల్వోడలించి దోలు వారు । మణిమయాభరణకోమలదుకూలములచే పూటకొక్కొకచెన్ను బూనువారు । రహిపుత్రపౌత్రపరంపరాయితవృత్తు లెనసిసంతసము వ హించువారు । స్వకమనోరధమునకంటె శతసహస్రి । భూరిఫలములు

గాని రాజుబాగడువాఁడు । గాని గానంగరాఁడా మఘంబునందు । మందున కునైన ఫలహీనమానవుండు॥

మ॥ వసుధానిర్జరులొక్కకోటి భుజియింపన్ ఖంగుమన్మోరితవి । ట్టైసగన్ జేసెడిగంటనాడెటనులే కేపారెనయ్యశ్వమేధసవా । హస్సను దాయమందుగడుజిత్రస్ఫూర్తిన్ దద్భూమిపా । లసహస్రాత్మునికల్మియింత యని తెల్పన్ శక్యమే యేరికిన్॥

శా॥ సాంగామ్నాయవిదుల్ సమగ్రకవితా సంగీతసాహిత్యవి । ద్యాంగీకారులుశంకరాచ్యుత సపర్యాలోలురార్యస్ఫుటా । సంగుల్గానిక శాపిహీనులమతుల్ సచ్చితసుత్రత్సభా । రంగోద్భాసి సదస్యులం దెసగ రారా యెంతశోధించినన్॥

క॥ కనకక్ష్మాభిరామం । బనఘాష్టాదశకరమిత మగుచుజతు స్స్రీ । త్యసిధాన బైతురగస । వనవేదికదనరెగరుడపతగాకృతియై॥

సీ॥ విధ్యుక్తసరణిని మేధ్యాశ్వబంధన బంధురంబైనయూపంబు చుట్టు । పాలాశములుసబైల్వంబులుమరియు ఖాదిరములునారేసి దేవ దారు । మయములు రెండుశ్లేష్మాతకంబొండుయూపము లిర్వదొక్కటివ రుసనిల్పి । వానికలంకారభావంబుగా పెక్కు భర్మయూపంబులుపాదు కొల్పి । జలచరశతంబునోగిచతుశ్చరణశతము । పక్షిశతమునుమున్నా రుపశువులున్ని । తద్విశసనంబువిదపద త్రడినడంచి । తరసములుదీసి బుత్విగ్వితానముప్రుడు॥

సీ॥ తత్తత్సుపద్మహితస్యాధుస్ఫూర్తైన యోగాహుతులుగావించుచో నతిగుణాఢ్య । యగుసుకేశిని చేతనర్ఘంబులగుహుతంబులుసల్ప జేసిమి గిలినయువయ । వ్రాత్కరంబులను యథోక్తహుతంబులు గావించియతా హారోమగంధలహరి । నాసికాసంతర్పణము జేసి తదనంతరమునవరుంధ తీకమలగంధి । రేడశేషసదస్యులగూడితౌర । నిర్వనాశీర్వచశ్రేణినెర పియపబ్ర । ధానగాహానముసుతుచినాచరింప । జేయునోప్పారియుశ్మ హీనాయకుండు॥

శా॥ దీనారంబులుకోటికోటులఖిలర్త్విక్ప్రాళికర్పించిని । ర్హీనగ్రామశదంబకంబులు బుధశ్రేణుల్గ్గొనంజేసిన । ర్వేనగ్రామణులంనమాదృతులతో నిద్ధాంబరాకల్పవంతౌనశ్రీ । నలరించినిమ్మాలగుణా తంద్రుప్వశిష్టవ్రతిన్॥

గీ॥ కాంచితత్పదములు గడిగియానీరు త్త । మాంగసీమనిడుచుమానవేంద్రు । డపుడు ధారవోసెనతనికశేషగో । త్రాతలంబుభక్తితరగలెత్త॥

చ॥ పలికెనరుంధతీవిభుడు పార్థివపుంగవ్నైనిరాజముఖ్యాని । యలఘుభుజాగ్రపీఠిని నమగ్రసుఖోన్నతి నుండుకుంభిని । లలనకుశర్మ సంపదగలాదెభళీమదధీనమైనచి । కుక్కలిడకగోమ్ముకోటిశతకోటి వరాలిడివాధిక మేఖలన్ ॥

గీ॥ తపసియడిగినట్టి ధనమునకిబ్బడి । నిమ్మకోటులొసగినీరజాప్త । వంశజుండువకల వసుమతీచక్రంబు । గొనియెనఖిలనృపతికులము లెన్న॥

ఉ॥ పిమ్మటబానవాల్గొరల విశ్వనృపాలురమిత్రబంధులో। కమ్ములవీడుకొల్పిబలగమ్ములుదేశికుడున్ సమస్తసై । న్యమ్ములువిప్రమంత్రిజనదానకదంబము వెంటరాగవే । గమ్మునజేరెప్రోలురిపు ఘస్మరుడాయిలశేడశోకుడై॥

మ॥ సదిదిగ్వేష్టితవిశ్వధాత్రిస్వ భుజాచక్రంబునందుంచివా । వరరాజాన్వయుడామయూతివిర నతూమ్రప్రముఖ్యాపదుత్కర। శూన్యంబుగ రాజ్యమేలుచునుపుత్రశ్రేణికానాకసా । ఖ్యరమంగూర్పదలంచిచేసెతప మాకాశాపగాధ్యాసియై॥

క॥ త్రింశత్సహస్రవర్షము । లంశుమదన్వయుడు సగరుడమగనదినిసి । స్సంశయముగ దేవనభఃభ్రింశమతిందపము సేయఫలితముగామిన్॥

చ॥ వగచుచునింద్రుజేరె ధరువాతనిలావలయాంబశేషమా । సగరనృపాలపౌత్రకుడు సాహసధుర్యుడు నీతిశాస్త్రపా । రగుడలయంశు

మంతుడు విరాజిల జేసె భుజంబున న్కరా । గ్రగకర వాలధారరిపుకాండ దురాగ్రహపంకమూడ్చుచున్॥

క॥ ధరనంశుమంతుడేలుచు । పరలోకసుఖము పితృవ్యవారము వశ్యు జే । యుర జేయుదవ మొనర్చెన్ । సురనిమ్నగ నాత్మనిడివిశుద్ధవ్రతుడై॥

క॥ తపశేతరనియమంబున । జపమొదవక సేయుఫలమొనగద య్యో జనా । ధిపుడిలముప్పదివేలేం । డ్లపరిమితనియా ప్తినేలియరిగెన్ దివికిన్॥

క॥ ధారాధరవాహనవర । ధారాధరచంద్రచంద్ర ధవళయశశ్వం । చారాఖిలలోకుమునువి । చారుండుదిలీపకుండొనగు దత్సుతుడై॥

మ॥ సురలోకచ్ఛలభూరిహర్మ్యమున కస్తోకోద్ధతిన్ శ్రావో । త్కరమాత్రోగ్రకృపాణదంభఘన సుత్రామాశ్మనిశ్రేణికా। నరణిందారగధీరుడై పరిదధీశప్రావృత్శోర్వధురా । ధరుడై గ్రాలెదిలీపుడంశు మద నంతాకాంతజుండాదటన్॥

క॥ తాతయుతంద్రిడియుబలెగం । గాతటినింగూర్చితపముఖండవ్రతుడై । యాతడుపల్పుచుకదురో । గాతురుడయికీర్తిన్ కాయుడయ్యెన్ బిదపన్॥

క॥ ఆరాజాగ్రణిసుతుడుభ । గీంధుడుసమగ్రశౌర్యకీర్తిన్ కళా । గోత్రారధుడుఫలితసూరిమ । నోరధుడతడేలెనిలజనులుగొనియాడన్॥

సీ॥ యేయనంతేశు మహాయశోధామంబు ధామంబుహారిదగ్రత తినొనర్చు । నేక్షితిశ్చార్యహార్యకుస్వభావంబు భావంబురిపుగజావళికిగ లచు । నేతులేతరుదాన కౌతుకాకల్పంబు కల్పంబుకరణిమార్గణులమనుచు । నేభవ్యగుణుతనూశోభ దానన యుమ్ము వానిమానముపడంచు । నత డున్వనిదేశవశితాఖిలాంతరీప । భూపముకుటాగ్రదేశసంస్థాపితోరు। రత్నదీపనికాయసీతాజనోజ్ఞ । లాంఘ్రిపల్లవుడాదిలీపాత్మజుండు॥

ఉ॥ ఎల్లరుమెచ్చనాతడుమహీతలమేలుచునిట్టులెంచెదా।నుల్లము నందుదేవనదినుర్వికిదేదపమాచరించుచున్ । జెల్లిరితాతలుంగురుడిసీకడ ముట్టనికర్జమయ్యెహా । దొల్లిటిపుణ్యపావవితతుల్మహిజీవులకేపుజూపవే॥

గీ॥ అనితలంచి గంగ నవనికి దేరపం । బూచరింతు ననుచు నఖిలరా
జ్య । భరము మంత్రిజనులపైనిల్పి కదలెనే । హారశిఖరి కాభగీరథుండు॥

క॥ గ్రామంబులు పల్లెలు మని । ధామంబులు గోనలవనిధరములు
గటక్ । స్తోమంబులు గనుగొనుచున్ । భూమీశుఁడు తుహినగిరికి బోవగ
నొకచోన్॥

సీ॥ చటులపోత్రిఖరదంష్ట్రాదిరాజ వేణుసవిత్త్రారచయ రంగవల్లి
కోటి । యాభీలమృగరాణ్ణఖాగ్రతుటితకర్ణ్య లఘ్వసికుంభమాలం
కృతంబు । గర్వితర్క్షానోక్య కలహాసముద్భూత ఘీంకార వాద్య రవాంకి
తంబు । దర్వీంత బాళిసుప్తవ్యాఘ్రదుర్వార ఘుటఘ్వనవాక్యగుంభితం
బు । ప్రకటసహకారతరుఫలగ్రాసమత్త । మారరహాయుమాలికాహరిత్తో
రణంబు । నగుమహారణ్యవేశ్మ మెల్లరకు పెద్ద । కానగని చొచ్చె జనపాలు
కాననతడు॥

స్రగ్ధర॥ కనియెన్ భూపాలవంశాగ్రణి స్వజనిత నక్షత్రలోకేశ్వ
రాలో । కనవాంఛోర్ధ్వస్ఫురితాంచత్కలిత జలధరంకాకరాపారనీహా ।
రనికాయాభోగశోభాప్రకరధవళితాభ్రప్రదేశున్ సముద్ఘా । తనదద్దర్యగ్ర
జాగ్రస్తతని భరవాదారితాంసున్ గిరీశున్॥

క॥ శృంగారములగు తద్గిరి । శృంగారములకతఁడెక్కి సితతుహి
నాళిన్ । రంగారు కటకపటలిన్ । రంగారయుచు స్వాహారరతి జరియించెన్॥

సీ॥ కాయంబు బహువల్మికములగప్పగ గాధి కొడుకు తపంబు గై
కొన్నచోటు । ననిలాశికుండలుంపక్షీనాగమునకు త్తృపతి జన్న మొనర్చి
నెగడు చోటు । సర్గముంగళ పెండ్లి సమయంబులో ప్రమథానీకములు స
భ్యమైనచోటు । హరిమహిమంబు బుష్యగ్రణులకు నీడజాశ్వేమ్రుడు జెప్పి
నట్టిచోటు । వృషమిజడధులు నాగ్రము గెడసి మునుచు । నాడు మనువున్న
గాటంపు బోడజలచ । కేంద్రమాపాచ్యుతుడు దాల్చియుడినచోటు । గాం
చుచు భగీరథుడు సూకాంతుడవుడు॥

క॥ అత్తైలంబెల్లసుధా । త్రీశుడు గ్రుమ్మరుచునొక్కయెడగాంచె

తటీ । దేవద్రుమశాఖాక్రమి । తాళముపుజలప్రకాశనుసుకొలనెదురన్॥

శా॥ తత్కాసారతటోర్వరాలయ మునీంద్రశ్రేణియాధారిణీ । భృత్కుంఠీరవ్రజాచిరిటకు రానేలయ్యమీరాజ్యము । ద్యత్కళ్యాణసమన్వితం బెహితభృత్యామాత్యవర్గంబునం । పత్కాళిందనరారునేనృపులు గొల్వన్ వత్తు రేతస్పున్॥

క॥ నాపనిభవదాశీర్వచ । నావిర్భవశుభముచే సుఖాయతినుంటిన్ । మీవారుకపిలదృక్కు । లావచ్చిఖబడినవిధమిలన్ బ్రధితమొకా॥

క॥ వారిబవిత్రుల జేయఁగ । వారిజహితకులుఁడుసగర భర్తసురనదీ । వారింగోరితపంబని । వారితగతి జేయుచున్ దివంబునకరిగెన్॥

చ॥ తపమొనరించుచున్ త్రిదశధామము జేరిన మత్పితామహుం । డపగతదోషుడౌ శుమనిలాధిపుడట్టుల గంగఁగూర్చి । నిష్కపటజపంబు జేసితుదిగానకకీర్తిశరీరుడయ్యెద । న్నృపసుతుడౌదిలీపు డొనరించెను తాదృశవర్తనంబుగన్॥

గీ॥ మద్గురుండాన్నృపాలుడమ్మనుజవిభుడు । గడనెరోగంబుచేత నీపురమునేల్గ । చెరుగులకునన్ను భర్తగా జేసిరంద । రంతనన్నావరించెదురంతచింత॥

ఉ॥ ఎయ్యదియంటిరేనివినుడీజనకుండు బితామహుండువె । ద్దియ్యకతాతతాతమునుదేవతరంగిణిగూర్చికాయముల్ । డయ్యతపంబొనర్చినఫలత్వముగాంచక వేల్పువీటికొయ్యెయ్య । నజేరిరక్కారతనూద్భవి చింతగదాప్రవర్తిలెన్॥

క॥ ఆచింతదీరనియతిన్ । ఖేచరనదిగూర్చి తపమొనగింజేసిధరి । త్రీచక్రమునకు దెత్తు । సుధీచక్రములారతద్విధిన్ దెల్పుడికన్॥

గీ॥ అనినకార్యసిద్ధిరస్తు తేయనుచు నా । శీర్వదించి మునులు సెలవొసంగ । సౌరనదినిగూర్చి జపమొనర్పగడంగె । ధీరచిత్తుడైన భగీరథుండు॥

శా॥ అంగన్యాసముఖాన్వితంబుగ వితానాంధోఘునీమంత్రము ।

త్తుంగప్రీతినిముఖ్యశిష్టసుని నాథున్వేడిహృద్వ్యాధి । దాల్చెంగానన్మరికా న్నితద్వ్యధులు బాళిందాపసుల్జెప్ప । మాతంగారిద్రవిణుండు రేడెరిగె శు ద్ధశ్రీమనోజ్ఞాతుడై॥

సీ॥ ఆరాజు భూరినీహారాతిశైత్య సంభారంబులకు బ్రకంపంబుగొ నక । నాయినుండుష్ణకాలాభీలతర తాప ఘట్టంబులకు బిట్టు తల్లడిలక। నా జిష్ణుడలఘుతోయధరధారానికాయములకు డెందమందళుకుగొనక। నా ధరాధీశ్వరుండధికోగ్రవాత వేగములకు చలనంబుగమురనీక । నానరేం ద్రుండుదుమన్ దాహీనపటలి। కడలకనివావరణసీమయందునిలిచి। గంగ గూర్చితపమునల్పకాయలాకు । గములుమూలంబులశనంబుగావిధించి॥

ఉ॥ హాయనముల్ సహస్రదశకాభిదసంఖ్యగనూర్ధ్వబాహుడై। యాయనఘుండుసల్పితుది నభ్యవహారముమానిస్వేచ్ఛాదిన్ । బాయని ప్రేమతో హృదయపద్మమునిందిడి మానిరాజులా । రాయన జేసెదుర్భర తరంపునపంబొక యేడుదగ్రతన్॥

శా॥ అంతన్గాపిరిగ్రమ్మెనద్దెసలఘోరాశస్యనీకంబుల । త్యంతోద గ్రతవ్రాలెనెల్లెడల మూర్ధ్వాండప్రదేశంబునన్ । ధ్వాంతశ్రేణులునిండె నుప్పతిలెనాదంబభ్రసీమన్ భయా। క్రాంతంబయ్యెజగత్కదంబమురిసెన్ కాష్ఠావళుల్బెల్లుగన్॥

శా॥ ఆయుత్పాతములంగనుంగొనిసుధాహారుల్సుధీరక్షణో। పాయుందోయజు జేరిఘోరతపముజ్ఞాతాన్వవాయుండుదా। జేయంజొచ్చెదు పారశైలమునన్నిస్సీమోద్ధతిన్ దానిచే । వీయుర్వ్యస్థలికవ్యోగీమువప వేయి ధ్ధానుకంపామతీ॥

క॥ అనినశతానందుండి । ట్లనియెన్ సురలార గంగనవనికిదేబూ నినవాడుభగీరథుడా । యనకుంబోడసూపునిజన్ రావగకరుణన్॥

గీ॥ తనువులేదింకనిడుము లెక్కడివిజనుడు । తావకాగారముల కన్నచేవతాళు । లరిగిరాత్మాలయంబులకాభగీర । థుండొనర్చుచునుం డెనఖండతపము॥

క॥ నీకప్రశీకరభవ్య । త్పాకావళితోడగంగ ప్రత్యక్షంబై । యాకాశంబుననిల్చెన్ । రాకాశశిబింబవిస్ఫురత్ప్రభలొలయన్॥

సీ॥ ప్రకటోర్మికావళీ వళులతో నున్నతప్రథితసైకతనితంబములతోడ । లాలితశైవాలవాలబంధముతో విలోలేక్షణపుగండుమీలతోడ। విలసితాంబుజకోశవృత్తస్తనములతో రమ్యారవిందవక్త్రంబుతోడ। పృథులతరావర్తనాభీవివరంబుతో సమదకూర్మప్రపదములతోడ। హంసకరవంబులొలయ ననంతవీధి । యందుసాక్షాత్కరించిహర్యంఘ్రిజాత । బలికెవ్వతరంగఘట్టనప్రభవనాద। మేదురగభీరసూక్తిభూమివిభుగాంచి॥

గీ॥ తపముజాలు లెమ్ముధరణీమహేంద్రభ । వన్మనోరథంబ వార్యకరుణ। సఫలముగనొనర్పజనుదెంచితినినీదు। చెంగటికినసంగగంగగాంచి॥

క॥ గంగేమంగళకారిత । రంగేకర్పూరదరమరాళనిభవిభా । సంగేభక్తజనైనో । భంగేమాంపాహియనుచు బ్రణుతియొనర్చెన్॥

క॥ హరిజేరామేయాజా । వరజేవిభ్రాజితప్రభావజితమహా । విరజేజనకితహరిపద । శరజేమాంపాహియనుచుసన్నుతిజేసెన్॥

క॥ ఈకరణిపల్కి గ్రమ్మర । నాకధునిన్ బొగడెవాసరాంతసటద్ద। ర్వీకరకటకనిషంగము । హాకల్లోలౌఘకర్షణాత్యార్భటులన్॥

సీ॥ సద్బ్రహ్మపదమృషాసాధంబునకుత్వదూర్మిశ్రేణి నిశ్రేణిమిన్నువాక । త్రైధీకాఘుచ్ఛలోద్యన్మృగంబులకు నీకాండంబు కాండంబుకలుపదమని । తాపత్రయాద్రిబృందములకునీర్ఝురీ శతధారశతధార శౌరిపుత్రి। తీరధరాభాగధీరపజ్ఞికినీదు నేకంబశోకంబనాకులాత్మ। కేవలచ్ఛాయలిమనీతటీవనములు । పావనములుగదమ్మగీర్వాణవంద్య । నీప్రభావంబువర్ణింపనేర్పునాకు । గలదెనాతల్లిసకలాపగామతల్లి॥

ఉ॥ తమ్ములకెల్లగీర్తులుహితమ్ములుగానిడిభూరిశైత్య। జాతమ్ములుమారుతమ్ములకు దారొకనజేసిసుజీవనంపు । మొత్తమ్ములసత్కపీంద్రులను దన్పుచుభాసిలుచున్ననీను । వృత్తమ్ములుదల్పగానభిమతమ్ములు జేకురవేబుధాళికిన్ ॥

ఉ॥ మా ప్రపితామహుల్ కపిలమౌనిదృగ తరవితిహోత్రహే ।
తి ప్రకర ప్రచండనిహతిన్ బడిరప్పెను బూదికుప్పలన్ । క్షిప్రగతిన్ భవల్ల
హరి జేర్చి పవిత్రుల జేయుమమ్మ భ । ద్రప్రదనిమ్నగాతిలకదా సమరుర్వ్యను
ధాజవల్లికా॥

క॥ నావినిం బట్లని యెజగ । త్పావనిసురశైవలినినృపాలతిలకనే।
దేవపథంబున నండిమ । హీంవలయముమీద బడిన నెడరువ్రేకము దే॥

ఉ॥ ఆవిధమెట్టులన్న విను మంబరవీధిని జిల్చిడిగ్గమ । జీవనధార
పోకిజగతీవలయంబఖిలంబును గ్గును। గ్గయివికలంబునొంద దెలయంబులు
గా వెజగత్కదంబముల్ । గావున నాశ్రయింపుము హిమకంకణు నన్ను భరింప
నో నృపా॥

క॥ అనిమిష నదియిటు నుడివిచ । నినపిదప భగీరథావనీవిభుముబు
ధావనుదహనాలోకను పా। వనునార్యాహృదయభవను భాహాబ్జమునన్॥

చ॥ నిలిపిన రేంద్రుడే డొకటినిష్ఠమెయిన్ సకలేంద్రియాళినం। చ
లనము వాపిమానస వశంబుగ దాచిచిత్తస్సంబనా । విలగతినీశునందు
నిచి వీడక చేసె తపంబు దానన । గ్గల ప్రతను గ్రహంబొదవి గాదిలితో నృ
పమాళిముంగలన్ ।

సీ॥ కాళితో నృప రాజపాళితో శశిబద్ధమాళితో దిక్పాలకాళితో
డ । నందితో జేజేలమందితో గానకమందితో జిల్వరాయందెతోడ। మెక
ముతో గణకదంబకముతో సత్త్వగం శుకముతో నుస్సధాలకముతోడ ।
ధాతతో నిందిరా నేతతో గ్రాంచ జిద్ర్భాతతో నేకకంటి మాతతోడ ।
భూతితో సవ్య కారుణ్యభూతితోడ । వ్రతులతో నప్సరో వధూతతులతో
డ। హితులతో భైరవాది కాశ్రితులతోడ । సరసమిగురా త్రిశివుడు సా
క్షాత్కరించె॥

గీ॥ ఇట్లు ప్రత్యక్షమయిన గౌరీశుగాంచి। శరధికాంచీతలస్వామి
పరమభక్తి । చేనమస్కారములు పెక్కు జేసినమక । చమకసూక్తుల
తో నుతుల్సల్పి పల్కె ॥

దండకము॥ శ్రీమన్మహాదేవ దేవాగ్ర బాణాసబాణాదికత్రాణ
పాణౌకృతాపర్ణ పర్ణాశి భావాంబురుట్కర్ణికాగార గీరాశ్వసంహారపా
రందరేభాబ్జ కర్పూర శేషోరగోద్య త్ప్రభాపూరధిక్కారి శోభాంగమా
తంగ రక్షోంధకోగ్రాంధ కారార్కదర్వీకరాకల్ప కల్పాంతవేళా కరా
గ్రేద్ధ ధక్కాధమత్కార నిర్దగ్ధదభిన్నాఖిలాండాండ తద్వాద్య గర్భప్ర
ణిర్యాత పచ్ఛబ్ద శాస్త్రాది సూత్రౌఘపూర్ణానవ ప్రాణవాతూల వాతం
ధయాధీశ హాలాహలస్ఫ్యాత కంఠాజిరస్థాన భానూడుపాగ్న్యక్ష యు
ష్మాదిరాణ్మిత్ర సుత్రామముఖ్యామరస్తోమ సంస్తూయమానాంఘ్రి పంకే
రుహద్వంద్వ వందారుమందారనీవద్వితీయామ బ్రహ్మవైయుండి తర్వాత
సంశుద్ధసత్వప్రధానైక మాయాగతుఁడ్ దివ్యసాకారుఁడ్ బ్రవర్తించి
రుద్రాచ్యుతాంభోజ గర్భాకృతుల్దాల్చి విశ్వక్రియాధార సంశోభివై
యున్న యోయన్న నిన్నెన్న నేనెంతవాఁడ్ విధీంద్రాది బృందారకు
ల్జాలరల్లాట మచ్చిక్కిమాత్రంబుగాఁగొల్తు మన్నింపవే కంధరప్రోత దు
ర్వారహాలాయుధాకృష్టముస్వర్భకాతుఁడ్ స్వనార్థాచ్ఛ లింగోదరావిర్భ
వీభూత రూపాంఘ్రి నిర్ఘూర్ణితపాత ప్రభగ్నాంతకోరః కవాటాకృపీటా
శు గాఁ కాశ భూవహ్నులన్ దొల్తగల్పించి యామీఁద సర్వంబునుం జేసి
పోషించి మాయించి జెన్నారు నిన్నెన్నఁగా బాల్తునో యయ్య త్రయ్యాం
త విద్యామిషాదర్శ సందర్శితాకార మాలూరపత్రంబు నీమాఁకిసర్పించు
వారెన్న డాలింపరా భీలకాలాశ్వ కంఠోపకంఠ స్ఫురద్ఘంటికారావమో
దేవ సంసారవారాకరం బీదగా లేని యీ బీదకెట్లోడవై యొడ్డు వట్టింతు
వౌ దిక్కు నీవంటి నావంటి దీనావళిం బ్రోచు భారంబు నీదేకదా శోకదా
వౌరు జీమూత జీమూతజాఘీశ ధీశాలిసంతాన సంతానసంపచ్ఛుభాధీన
సమ్యక్కృపాలీల యారక్షమాం రక్షమాం రక్షమాం॥

చ॥ చలమున తండ్రి తాతలొక సంయమిపైఁ జనితక్కరోర దృ।
గ్జ్వలన శిఖాహతింగుమిలి కాలి వసుంధర బూదికుప్పలై। నిలిచిరివాని
ముంప సురనిమ్నగ వేడఁగఁదెచ్చి మజ్జన। జ్వలితర ధారకోప దురసావల
యొబ్బని పల్కెనిట్లనెన్॥

క॥ పైనుండిధరకుడిఁగుమ। త్పాసియాభీలరయముభరియింపగనీ। శానుడుదక్క తదన్యుఁడు। గానగరాడనిన నిన్నుగంటి పశుపతీ॥

చ॥ అనిపలుమారు మ్రొక్కిన నృపాగ్రణిఁగన్గొని ఫాలలోచనుం। డనియెదలంధరించితు సజరాపగ దెమ్ము భవత్తపంబునా। మనము గరంగఁ జే సె బుధమాన్యులు ధన్యులు సద్వ్రతాన్యుల। త్యనఘులు పుత్రకుల్వ్యా డమునట్లుగ నీకు వరంబొసంగితిఁ॥

క॥ అనవుడుహర్షించిదిలీ। పనృపాలసుతుండుగంగ బ్రార్థింప గవ। చ్చెనఖండపాండుడిండీ। రని కాయము మింట శశికరచ్ఛటనీనన్॥

శా॥ తారామండల మంతరిక్షము జగద్ద్వారంబు వ్రీలన్ మహో। గ్రారావం బొనరించుచున్ గులమహీ ధ్రౌఘంబులో ధాత్రితో। గౌరీ శుంగొని భోగిలోకమున కేఁ బోవుమాడ్కిన్ ఘన। ద్వారం బెల్లను దా నయై యఖిలజీవవ్రాతముల్ భీతిలన్॥

కం॥ ఏతెంచుసురాపగగ। ర్వాతిశయంబడప పుష్కరాలకుఁడగ జా। నేతకపర్దము బెంచెన్। ఖ్యాతిగ దేవనదిదత్కుహరమున బడియెన్॥

చ॥ పడి వెడలంగ లేక వృషవాహకపర్దము నందడంగన। య్యొ డయఁడు గాంచి యచ్చెరువు నొంది జగంబులు మ్రింగవచ్చునే। వడిచదలె ల్లనిండి సురవాహిని తిట్టినయట్లు మాయమై। పొదవడగెన్ గటాయను చు భూతపతిన్ భజియించె గ్రమ్మరన్॥

గీ॥ ఆభగీరథుభక్తికయ్యాభవుడాద। రమున సాక్షాత్కరించి వి రాజమాన। నిజజటాజూట మొక్కింత నేలకొరుగ। జేయగాడిగ్గె గీ ర్వాణసింధువిలకు॥

శా॥ ఆలోకంబహిలోక సీమనిడి దివ్యాలోకనశ్రీలచే। నాలేఖా పగకార్త్బమింగని మదిన్ హర్షించి నిన్నోంచురా। ట్పాళిన్ సద్గతి కన్న వచ్చితిని నాపైనల్లవద్దంచుదా। గేలోలిన్ముకుళించనా నెసగునక్షీణాబ్జ కోశాళితోన్॥

సీ॥ కపిలునికిన్కకక్కడికి బోవెరపూని సుడివడుచుందాన సుడు

లుగ్రాల। సాగరదోఃసము ల్సనదోచుకరముల కరణిచెన్నగు తరంగము
లుసెలగ। నెండదోర్యనదికి రాకుండబట్టిన గొడుగులునాజదల హంస
కులములెసగ। ధునిలోనల భగీరథుసత్కీర్తులూరి భాసిలెనాగఫీనముల్ ద
ళుకులీన। వచ్చెమిన్నేరు మేమేడజొచ్చియుండు। మనియఘంబులు
మొరజెట్టైనభవుగూర్చ్య। యనగపంకజములనుండి యళులులేచి। భోరన
మహాబిలముడాసి మోతలిడగ॥

చ॥ ముహురుదితోగ్ర ఘోషణ సమూహము లాకసమంటరో
దసీ। కుహరముగ్రీలబెల్లు బికిగొబ్బున బారి పరోంతరంబులన్। లహరుల
నింపి సప్తగతుల స్ప్రవహించె బల ర్యజేందిరే। శహరముఖాధ్వరాశను
లు సంస్తుతులంబర వీథిసల్పగన్॥

గీ॥ నిరఘులగుచు పావనీహ్లాదినీనలి। నీసమాహ్వాయముల నెగ
డుమూడు। వాకలేగె తూర్పువై పునకుమీన్కా। డోలలందుహంసపా
ళులూంగ॥

క॥ సీతసుచక్షుపుసింధువు। లాతతగతి నేగె పశ్చిమాశకుమూడు।
ర్వీతలత్రైధీకవృజన। వ్రాతాగశతారత్రై ప్రబలుధారలతోన్॥

క॥ ఆనస్త్రాపగలందు విభాసిలునొక వాకవెడలి పచ్చెదిలీప। క్ష్మా
సుత్రామాత్మజుతో। భాసురవిశదప్రవాహ వైభవయుగుచున్॥

సీ॥ దివికేగదివ్యుల త్రైధీకుల కెసంగునిచ్చెనలు నాభూరిపీచిక
లుగ్రాల। ద్రిప్పెదునిట్లఘుశ్రేణులనెల్ల నినక్కరణినానతసంఘాతమను
ర। తారలతోజెల్లి దనరింపజనురీతి ఖతలంబునకుపయఃకణములెగయ।
నార్యకీతులకు దీప్తైపరావగలనవ్వినసమాడ్కి డిండీర వితతివెలయ।
పృథివిపెంపెల్ల వీక్షింతు పెక్కుకనుక। నన్నచందాన మీనచయంబు
లొప్ప। నమితవారిచరములు జెల్వారవచ్చె। నాకతటినీతిలకము భూ
లోకమునకు॥

ఉ॥ అంతనతార్క్ష్యమై యమరునట్టుల కాంతిమదచ్ఛరత్నసం।
క్రాంతకలాపజాల రుచిరప్రభలాకస మెల్లనిండగా। దంతివిమానముఖ్య

ముల దాల్చివచ్చిరి వేగనప్సరః। సంతతితో మరుత్ఖచర సాధ్యవసుప్రముఖాళితోసునల్॥

సీ॥ స్వవిమానబద్ధహంసగరున్నికాయంబు నింగిపైపంచువెన్నెలలుగాయ। పాశ్వంబులనునవ బ్రహ్మలే తెంచుచు నవకల్పవిధానంబుల డుగ। నమలోపనిషదన్వితామ్నాయములునాల్గు పురుషాకృతులబూని ముందునడువ। నలఘుసప్తవ్యాహృతులతోడ గాయత్రిసుతిమాతడాసి సంస్తుతులొనర్ప। స్ఫటికపాంచాలి కాంతికపద్మరాగ। రత్నచిత్రంబు కరణిగీర్వాణుతోడ। వచ్చెపరమేష్టినిర్జరాపగనుజూడ। నజరపాదులగేల్మోడ్పులందుకొనుచు॥

ఉ॥ అందరు నిర్జరాదులు సురాపగలోన గృతావగాహులై। వందనముల్ ఘటింపుచు జపంబులుచేసిరి మున్నియప్సరో। బృందములాడెంతట మునీంద్రులు స్నానములాచరించియా। నందముమీరగా సుమగణంబుల బూజలొనర్చి రెంతయుః॥

శా॥ ఆపుణ్యాపగలోన మున్నికలువ వ్యాపారులుం శాపపం। తాపుల్ నాకము జేరుచుండ సురగంధర్వాప్సరోయక్షకా। ప్తాపుల్ దానవదైత్యరాక్షసులు భాస్వద్వంశజస్యందనం। బేపారం జనుచోవడిందవిలి రిద్ధేష్టప్రకామార్థులై॥

క॥ లహరీజలరయవిదళిత। బహులాహార్యాఘుయాగుచు బరతెంచితపో। వహుడగు జహ్నుసయధ్వర। మహిముంచెన్నోతతో నమరధునిసరణిః॥

సీ॥ సారథవిత్రచషాలారణిశ్రేణి తరగలపై దేలివరదబట్టి। పరమాన్నపృషదాజ్య చరువులజోజిప్లు ఝరిచంద్రకితములై పరపసాగ। ప్రాగ్వంశముఖయాగ భవనోత్కరచ్ఛాదనములు వేణువులుదూరముగ జరిగె। సామాజికత్రిజ్ఞచయమెల్లచేయూతచే రోధమునకువచ్చెదిదలంక। యురుతరపువెల్లిబోనోడియుడ్డుగుడుచు। చుంచుగొందర నీతగాంద్రుడుపణితులు। నొడ్డుజేరిచి రంత జహ్నుండుగనలి। కటుతటంబుల ధరగదా

గంగననియె॥

చ॥ క్రతుపురుషాంఘ్రిపద్మమునఁగల్గితివధ్వర భుక్తిముక్తిదా। త్రిపురహరుండుఁ జూడముడిఁ దాల్చిన వెల్లువ వంటి నిన్ను సా। ప్రతిగ విలక్ష్మ గాంచెదను భాగ్యముగల్గె సగర్వ కొదవల్ । జితనిజరంగవేగ జనసిద్ధత వేల్పుల సన్నుతించెదన్ ॥

సీ॥ వక్రంపునడవడి వదలకపృథుకీర్తి నడుగుబట్టించిన గడుసు తనము । బలుగాలిసోకి బొబ్బలువెట్టుచును మేరమాలివర్తించు గయ్యాళితనము । గడుతక్కువలకు చక్కగసాగి యున్నతస్థలుల కెక్కగ లేని చౌకదనము । మించియొడ్డకుగాసి నించిబిట్టుగ గురుతరుల గీటడగించు దగరతనము । ధీవరులకు విసారాళి తేగమిచ్చు । నట్టిటక్కరితనము డాయంగవచ్చు । వారిపైవిషములుజిల్కు పలుచతనము। గన్నవినులో కపావనివన్న నగరె ॥

చ॥ పొరిబొరిసీరువట్టి కడుబుగ్గలు బెంచి కరంబురాగవై । యరచుచుభంగపాళులు రయంబుననొడ్డకు రాగ జేసియు । ద్ధిరభువనంబులన్ సుడుల ద్రిప్పితినంచును ద్రుళ్ళబోకుని । ష్ఠురగతి నీదుజీవనము సున్నగ జేయక మాననేర్తునే॥

క॥ అనివదనము బెంచిఘనా । ఘనగర్జానినదమున జగత్పావని యా । ధునిగ్రోలికడలిగొన్నబు। ధుని బోలివెలింగెరోషధూర్వహమతియై ॥

చ॥ అదిగని యాభగీరథ జనాధిపచంద్రుడు జహ్నుమౌనికిన్। పదములభక్తిమ్రొక్కలిడి సారతరోక్తుల బల్కెసాగరుల్ । మదమున కార్దమిందవిలి మ్రందిరి సాధులనేచువారికే। యాదవుశుభంబు లిప్పుడు బహుశ్రమకోరిచి గంగదెచ్చితిన్ ॥

క॥ నాథుఃసుఖరమున్నశివా । నాథువితల జిక్కినట్లైనసెనిచ్చు టనా। నాథునికావనదైన్యవ। నాథునినను బ్రోవుముజరనదినివిడిక్రుపన్॥

గీ॥ అయ్యో శతసహస్రహాయనంబులుసాగ । రాళిగెడసినేటికమ

లచరిత । యొదవ దక్కటూతిలోదక దానంబు । వారలెంతపాప కారు
లోకొ్క ॥

సీ॥ పేరుమోసెగదయ్య పృథులహారులుతావ కాంబకేంధానకీ
లాళిదవిలి । పొడవడంగెనుబిట్టు భూర్యాయిమిఁ కలుభవచ్ఛటులరోషాన
లోష్ణక్రమమున । కడలంటెపుండరీకములెల్ల యుష్మదుద్గాఢతరోచ్ఛ్వా
సఘట్టనమున। నుడిగిపోయెనుకంకణోత్కరంబులుత్వత్తపస్సారదుర్దాం
తభానుతతుల। చదలారసివచ్చుమిన్నేటిజలములెల్ల। నిలువబడిద్రావికూ
ర్చుంటివలవులేక। బాపురేసీమహిమలెంచపాపరేడు। చాలునేదూరితగ్లా
నిజహన్నమాని ॥

క॥ అనియంశుమన్నృపాలకు। మనుమడువినుతింపసుర సమాజ
ముతోడై । మునివిభుగీర్తించిరికను । లెనిమిదిగలవేల్పుపిదప నిట్లని
పల్కెన్ ॥

చ॥ క్రతుఫలమిచ్చినాడ మునిరాజవహింపుము శాంతి తేవతా।
శతములకెల్లప్రీతిగరసన్విడుమయ్య సురాపగన్। భవత్సుతయగుచుంద్ర
కాశిలుకుతూహల మూనుముమానుమల్కడు। వ్పతితులనేనిద్రోచు దె
లివాకనునీవరికట్టుటొప్పనే ॥

క॥ నావినిమునికేల్మోగిచిన। తావననినుగంటిమంటెనమర జ్యే
ష్టున్ । బావనునీయాజ్ఞసరి । జీవనమిక లిడువబూనితినియనియంతన్ ॥

ఉ॥ వెంగిలిగాదెనోట విడవేలుపువాకకబంధమంచుదా। గంగ
నువీడెజహ్నుముని కర్ణసురంగము పెద్దజేసిగో। త్రంగమకించిదూకుతరి
రాజితెదజ్జలధారమానికీర్త్యంగన గొండ్లిలోనభినయస్థితిజూచిన బాహు
వ్రోయనన్ ॥

మ॥ మునినాడింథముదుర్వారాసతికిశోమ్ముత్సేయశబ్దగ్రహం। బను
శమ్మచ్చునవెండికమ్మియిడి దూయన్దీవమైబొల్చుచా । యనుగంగాజల
ధారభవ్యసితవర్ణాధారమైభూతలం। బునకుండిగ్గి భగీరథుంగది సెవిసూ్ఫ
ర్జత్తరంగార్భటుల్ ॥

ఉ॥ క్షోణిపు వెంటదోయనిధిజొచ్చి రసాతలసీమచాకిగీ। ర్వాణత రంగిణీమణి జవంబునసాగరభూతివేదికా। శ్రేణులముంచిపారె వరసీజహి తాన్వయుగాంచియంతవా। ప్రాణవిభుండుబల్కె పృథుగాంగతరంగఘు మంఘుమూర్భటుల్ ॥

గీ॥ పోసగునెందాకసర్వలోముఖములబ్ధి। నంతపర్యంతమాదితే యాలయంబు। బాయరాసాగరులుగ్రాలునీయశంబు। ధాత్రిమిన్నేరెసంగునందాకవత్స॥

ఉ॥ దివ్యవిభూషణంబులను దివ్యదుకూలకలాపకంబులన్। దివ్యలతాంతమాలికల దివ్యసుగంధములంధరించియా। దివ్యులపీటసాగరులు దేలుదురక్షయభోగముల్ భవ। ద్దివ్యతపోవిభూతి పితృదేవగణంబునకీదె సౌఖ్యముల్ ॥

ఉ॥ తాతయుతాతతాతమరితండ్రియు దాలిచిపూని సేయలే। కీతటినీవ్రతంబు దివికేగిరిదీనిఫలింపజేసివి। ఖ్యాతివహించినాడవుగదయ్యదద్భ్రతరంగిణీప్రభా। వాతసదృగ్యశోనటుకిరంగములాశలుగాగ గ్రాలుమీ ॥

శా॥ మూలస్తంభమవైతిధర్మములకీపుణ్యోదకశ్రేణిచే। జాలన్ స్నానవిధానముల్ సలిపి యశ్రాంతంబభీష్టార్థరిం। ఛోళిన్ గైకొను మీశ్వరాచ్యుతపదాస్తోకార్చనాద్యుత్సవ। శ్రీలన్ దేలుమునేలయేలుము ధనార్థిప్రాణులంబ్రోవుమీ ॥

శా॥ కాకుత్స్థాన్వయకంజభానులుకళా కాకోదరేశుల్ కృపా। లోకుల్ నీకుదయింతురాత్మజులు సుశ్లోకుండవైయుండుమో। పాకారాతిసదృక్షభోగయుని యాపద్మాసనుండేగెభా। పాకాంతాయుతుడై స్వలోకమునకాస్థన్ దేవతాపాళితోన్ ॥

ఉ॥ అదటగంగలోమునిగి యర్వదివేవురకాభగీరథ। క్ష్మాదయితుండుసల్పిన ప్రశస్తతిలోదకదానలీలచే। పాదుగవారుదివ్య తనుభాసితులైనిజనస్తకంచిత। శ్రీదనరారదీవనలుసేయుచునాకముజేరిరున్నతిన్ ॥

ఉ॥ ఉన్నతదివ్యలోకముల కొప్పుగ సాగరకోటి జేరవి। ద్వన్నికరంబులంబిలిచి తద్వసుధావిభుఁడిచ్చె దానముల్ । పన్నుగ నగ్రహారముల భర్మకలాపములన్ మణుల్వరా। లన్నముబెట్టి సర్వసుజనాళికి షడ్రసనంయుతంబుగన్ ॥

ఉ॥ పిమ్మట నాభగీరథుఁడు పేరిమి నూర నయోధ్య జేరుచు । ట్టమ్ములు మిత్రపాళులు భటచ్ఛటలుం సచివుల్ గళాఢ్యవ। ర్గమ్ములు సంతసింపరిపురాజకదంబము ఘోరశైలదు। ర్గమ్ముల నాశ్రయింపగ ధరాతలమేలె గృపాణపాణియై॥

శా॥ శక్రాద్యష్టదిగీశ్వరుల్ బొగడ నిస్సాణానకధ్వానమా। శాక్రోడంబులు వ్రీలజేయగ చమూచక్రార్భటుల్ రేగివా। ద్ధిక్రూరాన్యనృపాళిమ్రింగజని వైరిక్ష్మాపులం గెల్చిని। ర్వక్రప్రీతి దురంగమేధములు గోత్రం జేసె రేడావలన్ ॥

సీ॥ ఆభగీరథుఁడు దానశ్వమేధంబులు సేయుచో వేద్వేర వేయివేల। తేరులకన్నెల నారూఢిగా నలంకారంబుగావించి గౌరవమున। వరదంబులకు నూరు కరులగ్రికి సహస్రతురంగములను దురంగమునకు। గోపరంపర నట్లు బ్రాపింపగా జేసి భూరిభూరియుతంబుగా రహించి। దానములు మహీసురానీకముల కిచ్చి। యంతరీపవితతులన్ని పొగడ। నెగడుచును శ్రుతాద్యనేకాత్మజులఁగాంచి। పాలనంబు జేసె నేలయెల్ల॥

మ॥ వృజినఘ్నంబగు నీకథన్ జదివినన్ విన్న న్నరాయుక్తలోకం। డజులై శ్రీధనధాన్యకీర్తియుతులై నందీభవత్సర్వవా। కజులై యుండుటె గాక వారిపితృసంఘాతంబులు శాంత సౌఖ్యజగద్వాసులుగాగ లారుపృథుభోగప్రోజ్వలాకారులై ।

క॥ కార్యంబులెల్లనగు నక్షి। లార్యులచే నుతులు గాంతు రాముష్మికపుం। జర్యసుఖింతురు దుదిముని। వర్యావళులార యీనృపతికథ విన్నన్॥

మ॥ కరసంభాసిదరారివత్స ముఖరక్షశ్శైల జంభారినిష్ఠురదారిద్ర్యథవాభ్రభవారినియమిస్తోమాత్మసంచారిమం। ధరగోవర్ధనధారిపూ

ర్ణతరసంధాకారి వేదాంతపం। జరశారగుడిపూడి శౌరిగుణవిస్తారానుచారీహారీ ॥

క॥ సారస్యమంతతస్కర। దూరమహైనఃకుభృద్భిదురశితధారా। వారసుధాంధోరత్నా। భారనిజశ్లోకమిళిత బహులాశార ॥

తోటకము॥ నరకాసురకాయవినాశనధీ। ర్మరతానిరతామరరాజసమా। దరణాశరణాగతకల్పకస। త్కరుణావరుణాలయకమ్రగుణా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమన్మేధా దక్షిణామూర్త్యష్టమూర్తిదా
క్షిణ్యానులబ్ధ కవితాసార సుభద్రాంబికా పిచ్చ
యామాత్య కుమారతురగాన్వయపయ
స్సాగరాభోగ తారాజార వేంకటక
విధీరప్రణీతంబైన నిర్వచన భగీర
థోపాఖ్యానంబను మహాప్ర
బంధంబునందు చతుర్థా
శ్వాసము సంపూర్ణ
ము.

